

Psykolog TIDNINGEN

nr 4/2010 ♦ SVERIGES PSYKOLOGFÖRBUND

PTP-lönerna höjs
i Region Skåne

Nationella riktlinjer vid
depression och ångest
– för och emot

*Anna Kåver
om psykologen
i tv-soffan*

**HÄR ÄR DINA
KONGRESSOMBUD**

Kongress
2010

Stor oro för de minsta i förskolan – psykologer larmar

Oppositionens MONA SAHLIN:
"De stora barngrupperna
är ett problem"

Regeringens BERTIL ÖSTBERG:
"Det finns ingen
anledning till oro"

innehåll nr 4/2010

ledare

Av Lars Ahlin 3

reportage: förskolan

Stor oro för våra minsta i förskolan 4
Förskolan – om de politiska partierna får välja 7

aktuellt:

PTP-lönerna höjs i Region Skåne 9
Nationella riktlinjer vid depression och ångest – för och emot 10
Nationella riktlinjer för schizofreni – för och emot 12
Nedlagd psykologenheter hotar kvalitetsgarantin 14

krönika

Av Anna Kåver
Psykologen i tv-soffan – en svår men viktig uppgift 15

kongressen

Här är dina kongressombud 16

fråga juristen

När gäller sekretess? 18

debatt

Tre röster om Gunnel Ingessons WAIS-III-artikel 19
Etikrådets råd om att skriva intyg ifrågasätts... 23
...Etikrådets ordförande svarar 23

bokrecensioner

25

förbundsnytt

29

Psykologtidningen

4/10 ♦ 19/4–23/5 ♦ Årgång 56
Utgiven av Sveriges Psykologförbund

chefredaktör och ansvarig utgivare:

Eva Brita Järnefors, 08-567 06 451
evabrita.jarnefors@psykologforbundet.se

redaktör och stf ansvarig utgivare:

Carin Waldenström, 08-567 06 453
carin.waldenstrom@psykologforbundet.se

redaktör: Kajsa Heinemann, 08-567 06 452
kajsa.heinemann@psykologforbundet.se

Box 3287, 103 65 Stockholm
Fax 08-567 06 490.
e-post: tidningen@psykologforbundet.se
www.psykologtidningen.se
ISSN 0280-9702.

annonser: Newsfactory,
Säljare: Berenika Westerlund, 08-587 86 531
berenika.westerlund@newsfactory.se

Annonsmaterial: Madeleine Nordberg
08-545 03 991
madeleine.nordberg@newsfactory.se

prenumerationer och adressändringar:

Lagern Akademikerservice
Tel 08-567 06 430 • Fax 08-567 06 090
msc@akademikerservice.se
Pris: 550 kr inkl moms helår, 10 nr, 2010.
Lösnummer 35 kr.
postgiro: 29 77 01-5 bankgiro: 5675-9202

Telefonnummer/e-post till serviceområden,
kanslipersonal, förbundsstyrelse m fl hittar du
på näst sista sidan.

Psykologtidningen på nätet:

Som medlem har du också tillgång till de
senaste numren av tidningen som PDF-fil.

All redaktionell text lagras elektroniskt för
att kunna publiceras som PDF-filer på webben.
Författare som inte accepterar detta måste med-
dela förbehåll. I princip publicerar vi inte artiklar
med sådana förbehåll.

SVERIGES
TIDSKRIFTER

Medlem Förening
Sveriges Tidskrifter

Fackpressupplaga
9800 ex 2008

Tryck:
Wallin & Dalholm Boktryckeri AB,
Lund 2010.

Grafisk form: Marianne Tan.
marianne@tanproduktion.se

Nummer	5/10	6/10	7/10
Distributionsdag	24/5	23/8	20/9
Manusstopp för psykolog- och yrkesföreningar	4/5	5/8	3/9

Omslagsfoto: Ulrica Zwenger
Personerna på bilden har inget samband
med innehållet.

FOTO: JOHAN PAULIN

Positiva signaler – men mycket återstår att göra

Snart samlas Psykologförbundet till ordinarie kongress. I kongressmaterialiet, på vår hemsida, kan du som medlem i en samlad verksamhetsberättelse läsa om vad som skett under de tre år som gått.

Just före påsk fick vi äntligen kvitton på två viktiga händelser som i framtiden kan komma att beskrivas som milstolpar på vägen mot en psykisk hälsovård. Regeringen lägger, trots kritiken från lagrådet, fram skollagsförslaget i en proposition. Alltså riksdagsbeslut att vänta före sommaren.

Likaså satte Socialstyrelsen ner foten och presenterade efter ett omfattande remissarbete de nationella riktlinjerna för ångest- och depressionsbehandling. Från Psykologförbundets sida saknar vi ännu tydliga och genomarbetade avsnitt när det gäller kompetensen rörande de psykologiska utrednings- och behandlingsmetoder som lyfts fram. Ett möte hos Socialstyrelsen med företrädare för dem som arbetat med riktlinjerna och den högsta ledningen gav dock besked om att kompetensfrågor ska belysas i ett särskilt projekt och att en dialog självklart ska föras med Psykologförbundet.

VI NOTERADE I SAMMANHANGET ett tydligt intresse att diskutera relevant klinisk psykologspecialisering. Tiden verkar vara mogen för att lägga fram konkreta innehållsförslag och för att diskutera med berörda myndigheter och utredningar hur en offentlig auktorisation kan gagna olika klientintressen. Socialstyrelsen, arbetsgivarna och medlemmarna. Detta ligger i linje med specialistpropositionen. Där manas till kraftsamling för att under nästa man-

datperiod ta ett viktigt steg mot den fulla legitimiteten för psykologer.

Skollagen och riktlinjerna ger tydliga signaler och framhäver psykologisk kunskap för att förebygga, lindra och avhjälpa ohälsan hos stora samhällsgrupper i 2000-talets Sverige. Men omställningar i samhällssystemen tar som bekant tid. Trots dessa bekräftelser på institutionell nivå återstår ännu mycket att göra innan vi kan se att utbudet

”*Att vårt kunskapsområde äger stor ekonomisk potential blir allt svårare att betvivla*

anpassas till behoven av psykologtjänster i verklighetens hälsovård och skola. Det medför därför fortsatt målmedvetet förbundsarbete för att påvisa nyttan av dessa tjänster. Psykologer gör faktisk skillnad och har en given nyckelroll när det gäller att åstadkomma önskade effekter och resultat i förhållande till dagens ohälsopanorama.

FÖRBUNDSSTYRELSEN SÖKER utifrån sina analyser nu stöd av Kongressen för en fortsatt offensiv och hög ambitionsnivå för Psykologförbundets agerande. Ett syfte är att säkerställa tillräckliga resurser för de kommande mandatperioderna. Hur dessa ska genereras uttrycks i ett antal propositioner för ökade intäkter och besparingar samt fortsatt

effektivisering av förbundets organisation.

Inte minst organiseringen av förbundet blir en viktig bas för att stimulera och ta hand om medlemsengagemanget runtom i landet. Hur nya generationer psykologer kan mobiliseras i det fackliga arbetet, hur man kan lobba och opinionsbilda och utvecklas i takt med de nya möjligheterna till kommunikation som bjuds av IT-tekniken, de nya sociala medierna, för att nämna några exempel.

Glädjande tecken är att flera nya medlemmar medverkar i centralt initierade aktiviteter eller tar egna initiativ och kontakter med arbetsgivare och medier, skriver brev och e-post till oss i förbundsledningen med inspirerande och konstruktiva förslag. Debattlustan och diskussionsviljan tycks också öka inom förbundet generellt.

DETTA ÄR GODA TECKEN och ökar våra möjligheter att göra oss än mer gällande som de självklara experterna i psykologi och som professionella utövare av den psykologiska forskningen och vetenskapen. Samhällsbehoven är stora och det är nu än viktigare att ta tillvara landvinningarna, som allt snabbare blir tillgängliga genom globalisering och internationalisering. Att vårt kunskapsområde dessutom äger en mycket stor ekonomisk potential torde bli allt svårare att betvivla, vilket Psykologförbundet redan visat på olika sätt.

Väl mött till en stimulerande och produktiv kongresshelg. ■

LARS AHLIN

Förbundsordförande

Stor oro för våra minsta i

Barngrupper i många förskolor är fortfarande för stora. Och personaltätheten fortsätter att minska. Det visar aktuell statistik från Skolverket.

– Det är strukturell misshandel, säger förskolepsykolog Gunilla Niss, som tröttnat på politikernas löften och nu vill ha en lagstiftning om tak på barngrupper.

Blickar som ser, öron som hör och famnar som kramar och tröstar. Små barns behov av närhet, samspel, mentalisering och kommunikation är stor och livsnödvändig. Men enligt ny statistik från Skolverket sjunker personaltätheten i förskolan och barngrupperna är fortfarande stora. Tillsammans med otillräckliga resurser är risken stor att grundläggande behov hos barnen inte tillgodoses, vilket är allvarligt och djupt oroväckande.

Det anser förskolepsykologerna Gunilla Niss, Birgitta Lidholt och Magnus Kihlbom, psykiater och psykoanalytiker, som skrivit boken *Förskola för de allra minsta. På gott och ont*, som nyligen har

kommit ut på Carlsson Bokförlag.

– Små barn behöver omsorg, bekräftelse och samspel, och ett knä att sitta i. Anknätningspersoner är livsnödvändiga för små barns utveckling. Men i dag är det alldeles för många barn inom förskolan som inte får möjlighet att knyta an på grund av de stora barngrupperna och den låga personaltätheten.

Boken *Förskola för de allra minsta* presenterades i slutet av rekordkalla februari inför ett fullsatt auditorium i ABF-huset i Stockholm. Det var oron för hur barnen, främst de mellan 0 och 3 år, har det i förskolan som fick författarna att skriva boken tillsammans. Här diskuteras grundläggande

förskolan

problem med dagens förskola mot bakgrund av de första årens betydelse för utvecklingen hos det lilla barnet utifrån aspekterna: anknytning, den kroppsliga och psykiska förmågan att hantera stress och spänning, samt förmågan att samspela med andra vuxna. Författarna presenterar också nationella och internationella studier, som bland annat visar hur stora barngrupperna och hur hög personaltätheten ska vara. En av bokens slutsatser är att möjligheten till anknytning och goda relationer mellan barn och personal är avgörande för det lilla barnets utveckling.

– Under barnets tre första år utvecklas hjärnan som mest, säger Magnus Kihlbom. Hjärnan är från början programmerad att söka kontakt och hjärnans utveckling formas av samspelet med anknytningspersonen. Det är därför det är så viktigt att det finns personal som har tid och blick, och att barngrupperna inte är för stora.

ALDRIG FÖRR HAR så många små barn varit inskrivna på förskolan i Sverige. Av närmare 450 000 förskolebarn är drygt 150 000 ett- och tvååring-

ar. Många går i grupper med 18 till 20 barn på tre vuxna, varav mindre än hälften av personalen är förskolutbildade. Och allt fler små vistas mellan åtta till tio timmar per dag i förskolan.

– Jag har aldrig träffat någon som anser att det är bra att ettåringar får 18 nya kompisar i förskolan, tvärtom! Vi blir aldrig motsagda. Både personal och föräldrar uttrycker oro, säger Gunilla Niss, som arbetat som förskolpsykolog i över trettio år, samt varit aktiv som ordförande i Förskolepsykologernas yrkesförening.

Hon får medhåll av Birgitta Lidholt, som arbetat lika länge med förskolefrågor inom förskollärautbildningen, Socialstyrelsen, Skolverket och Myndigheten för skolutveckling, samt skrivit en avhandling om hur förskolepersonal handskas med effekterna av besparingar i förskolan.

– Det är ett nytt fenomen att så många små barn går i förskolan, och att de går så långa dagar. Kunskapen om små barns utveckling och behov av anknytning måste bli bättre, och barngrupperna måste anpassas efter barns behov och ålder annars finns stor risk för allvarliga brister i kvaliteten inom förskolan, säger Birgitta Lidholt.

Med en och samma mun säger de att kvaliteten inom kommunal och enskild förskola måste höjas. Kvalitetskriterier som finns i dag fungerar inte. Få följer Skolverkets allmänna råd från 2005 om barngruppernas storlek som lyder: 12 barn för de yngsta, 15 för de äldre på tre heltidsanställda. Och kommunerna, som i dag ansvarar för tillsynen av förskolan, står handfallna inför dem som brister i kvalitet.

– Min slutsats är att kommunerna inte kan betros med att själva reglera kvaliteten inom förskolan. Kvalitetsgranskningen måste förstärkas. Och forskningen måste ligga till grund för politiska beslut och riktlinjer, säger Magnus Kihlbom.

PÅ 1990-TALET skars resurserna inom förskolan ned med 25 procent. Försämringarna möttes av högljudda protester från föräldrar och personal. I dag är det tyst. De föräldrar som kritiserar verksamheten riskerar att framstå som bråkmakare och uppmanas att byta förskola, detsamma gäller personal som är kritisk. Nu som en konsekvens av lågkonjunkturen befarar Birgitta Lidholt, Gunilla Niss och Magnus Kihlbom ännu fler nedskärningar inom förskolan.

– Frågan är varför inte föräldrar och personal protesterar och demonstrerar – högljutt, undrar Birgitta Lidholt.

Hennes svar är att förskolan är en

FAKTA Förskolan

- 446 100 barn är inskrivna i förskolan, en ökning med 3 procent från 2008.
  - 82 procent av alla 1–5-åringar går i förskola.
  - 45 procent av alla förskolegrupper har mellan 16 och 20 barn. I 17 procent av grupperna finns 21 eller fler barn. Ungefär var tredje grupp (32 procent) är en småbarnsgrupp med barn i åldern 0–3 år. Närmare hälften av dem har mellan 14 och 16 barn. 14 procent av småbarnsgrupperna har 16 eller fler barn.
  - Personaltätheten i förskolan fortsätter att minska. Hösten 2009 gick 5,4 barn per årsarbetare jämfört med 5,3 året innan.
  - 92 600 är anställda i förskolan.
- Källa: Skolverket, (2010)*

” Vad är det som hindrar att vi satsar på våra minsta?

Gunilla Niss

helig ko som inte får angripas. Man får inte ge föräldrar eller personal dåligt samvete, därav den ömsesidiga tystnaden.

– Det finns en uppgivenhet i dag. Det är ett svårt dilemma för många föräldrar. Hur ska man kunna lämna sitt barn till en förskola om man misstänker att barnet inte knyter an till personalen? Det är oerhört ångestframkallande. Det är också ett dilemma att kritisera personalen när föräldrar ser att personalen gör sitt yttersta, fortsätter Birgitta Lidholt.

– Personalen är stressad och arbetar under ständig press. Enligt Arbetslivsinstitutet riskerar en tredjedel av personalen inom förskolan utmattningsdepression. De drivs av en ansvarsrationellitet i högre grad än många andra yrkesgrupper. Jag blir närmast rörd av den stora kärleksreserv som finns, säger Birgitta Lidholt.

Ett konkret förslag till att motverka sjukskrivningar och utmattningsdepression, enligt Arbetslivsinstitutets undersökning, är att öka yrkets status genom högre lön och mindre barngrupper.

UNDER MÅNGA ÅR har författarna försökt att påverka beslutsfattare – men utan resultat. Politiska beslut som ska främja mindre barngrupper, utökad personal och ökade resurser – lyser med sin frånvaro.

– Inför valet 2002 lovade alla politiska partier att minska barngruppernas storlek. Men ingenting hände. Ingen förskola följer Skolverkets allmänna råd, säger Gunilla Niss och fortsätter:

– Politiker behöver mer kunskap om betydelsen av anknytning och samspel mellan personal och barn, samt behovet av kontinuitet. Det som pågår nu är ett enormt samhällsekonomiskt, privatekonomiskt och mänskligt slöseri. Vi vet inte konsekvenserna av de stora barngrupperna och de minskade resurserna. Men nu är det valår igen. Och nu kräver vi en bättre förskola.

Både Gunilla Niss och Birgitta Lidholt säger att de är beredda att rösta på det parti som kommer med konkreta förslag på åtgärder som minskar barngruppernas storlek och ökar personalens kompetens.

– Förskolan lägger grunden för barns självkänsla, självförtroende och språkutveckling. Jag önskar att politiker tog mer långsiktiga beslut. Budget i balans, barn i obalans. I dag är det ekonomin som dominerar, inte vad som är förutsättningar för vad som krävs för en bra förskola. Utbildningsmålen dominerar över omsorgsmålen. Det har blivit pedagogik på omsorgens bekostnad, men pedagogik och omsorg är oskiljaktiga begrepp, säger Birgitta Lidholt.

Men också föräldrar har ett ansvar, anser Magnus Kihlbom.

– Det som kan göra förändring är att föräldrar organiserar sig. Föräldrar har inte bara ansvar för sina egna barn, utan också ett medborgerligt ansvar att uppmärksamma politiker på vad som behövs. Men i dag är många föräldrar tacksamma över att de har fått en plats, och pedagogerna för att de har arbete. Och de som kritiserar får höra att de kan byta förskola.

I boken konstaterar författarna att en förskola med god kvalitet gynnar utvecklingen hos alla barn, medan en dålig förskola kan skada barn som är omogna eller sårbara i psykiskt, socialt och kulturellt avseende. Med andra ord: En trygg anknytning på förskolan kan kompensera otrygg anknytning hemma. Men 2009 kom Skolverket med en rapport som visade på stora strukturella skillnader mellan olika förskolor. I en kommun betalade man 92 000 kronor för ett barn, i en annan 200 000 kronor.

– Skillnaderna är oacceptabelt stora och resurserna är inte anpassade efter olika förskolors förutsättningar och behov, säger Birgitta Lidholt.

– Förr byggde Sverige på principen att alla skulle ha samma förutsättningar. Så är det inte i dag, säger Magnus Kihlbom.

KONKRETA ÅTGÄRDER som kan motverka den här negativa utvecklingen, enligt Birgitta Lidholt, Gunilla Niss och Magnus Kihlbom, är att staten tar över tillsynsansvaret från kommunerna och ställer tydligare krav på kvalitet som ska gälla såväl privata som kommunala förskolor. Men också att lagstifta om tak på barngrupperna och personalitet, samt att skriva in i Läroplanen ett förtydligande när det gäller verksamheten för barn mellan 0 till 3 år.

– Kommunerna ska följa Skolverkets allmänna råd för förskolan, men gör inte det. Om kvalitetsgranskningen förstatligades måste kommunerna följa lagen. Som det ser ut i dag får förskolorna kritik, men det händer ingenting. Jag förstår inte varför förskolan inte är ett nationellt intresse, säger Birgitta Lidholt.

Gunilla Niss fyller i:

– Alla barn på förskolan är små människor. Vad är det som hindrar att vi satsar på våra minsta? ■

TEXT: KAJSA HEINEMANN

FOTO: ULRICA ZWENGER

FAKTA SKOLVERKETS ALLMÄNNA RÅD:

● är rekommendationer och baseras på bestämmelser i skollag, läroplanen för förskolan och barnperspektivet som finns i FN:s konvention om barns rättigheter. De utgår från forskning, kunskap och beprövad erfarenhet.

● "Låg personalitet och stora grupper har negativa effekter framför allt när det gäller de yngsta barnen i förskolan som är beroende av täta och stabila vuxenkontakter som de kan knyta an till. Det är därför nödvändigt att grupper, där flertalet av barnen är under tre år, är mindre än grupper med äldre barn."

Källa: Skolverkets allmänna råd (2005)

Förskolan

– om de politiska partierna får välja

Socialdemokraterna vill införa ett tak på barngruppernas storlek. Miljöpartiet kan tänka sig ett förstatligande av tillsynen av förskolan. Men regeringen anser att svensk förskola redan är i världsklass.

– Rödgröna anser att barngrupperna är ett stort problem. När mina barn gick i förskolan på 1980-talet var barngrupperna 12 barn på fyra pedagoger, det tyckte vi då var alldeles för lite personal och för stora grupper. Jag är övertygad om att det måste finnas nationella mål om kvaliteten och miniminormer när det gäller barngrupper och/eller personalitet, säger Mona Sahlin, socialdemokraternas partiordförande.

Så om de rödgröna vinner valet i höst införs tak på barngrupperna?

– Ja, och/eller antal personal.

Men hur stora barngrupperna och hur hög personalitet ska vara kan hon inte ge besked om. I dag är det få förskolor som följer rekommendationerna för barngrupper (12 för de små, 15 för de

stora på tre heltidsanställda) som finns i Skolverkets allmänna råd för förskolan.

Varför skulle ert förslag på miniminormer göra skillnad?

– Jag känner mig trygg med att om vi rödgröna fortsätter att utveckla hur kvalitet ska definieras och samtidigt visar att vi är beredda att satsa resurser – då blir det trovärdigt.

Exakt hur ska ni göra för att kommunerna ska följa miniminormer?

– Vinner vi valet inför vi särskilda resurser som riktar sig till förskolan. Då kan kommunerna välja att tacka nej, men tar de emot dem ska de gå till att öka kvaliteten eller minska barngrupperna.

I dag utövar kommunerna tillsyn av kommunal och enskild förskola. Nu föreslår förskolepsykologer ett förstatligande av tillsynen då de anser att den fungerar dåligt.

Men Mona Sahlin anser inte att det är rätt väg. Enligt henne måste det nationella ansvaret öka i form av resurser, krav och miniminormer.

Enligt en rapport från Skolverket (2009) finns stora strukturella skillnader mellan olika förskolor. Skillnaderna drabbar barnen i de kommuner där det satsas minst resurser och pengar. Enligt förskolepsykologer är det oacceptabla skillnader.

Vad ska ni göra åt det?

– Det ena är att hålla upp gillandet av den gemensamma finansieringen, skattesystemet. Det andra är att den nationella nivån träder in mycket tydligare med krav på kvaliteten, personalutveckling och resurser, säger Mona Sahlin.

Till skillnad från de rödgröna har regeringen inga planer på att införa tak på

barngrupper eller antal personal. Det säger Bertil Östberg, statssekreterare till utbildningsminister Jan Björklund.

– Det är ett fyrkantigt sätt att införa normer och tak på barngrupper, lite 70-talsaktigt. Vi vill mäta kvaliteten och den har ingenting med personalitet eller gruppstorleken på barngrupperna att göra.

Men aktuell forskning visar att främst små barn och barn med särskilda behov kan fara illa i för stora grupper med låg personalitet.

Forskare varnar för konsekvenserna av det de kallar ”ett familjexperiment” och ”strukturell barnmisshandel”.

Hur kommenterar du det?

– Vi i Sverige har en världsbra förskola. Forskning visar att svensk förskola har en positiv effekt på små barn. Och det finns forskning som säger att det inte är resurser som avgör kvaliteten på förskolan, ▶

Bertil Östberg

utan arbetssättet och personalens kompetens, fortsätter Bertil Östberg.

I Skolverkets allmänna råd finns rekommendationer på gruppstorlek och personaltäthet, som tagits fram av forskare. Men få följer rekommendationerna.

Är det inte viktigt att följa Skolverkets råd?

– Det är upp till kommunerna och förskolorna själva att reglera det.

Forskare föreslår ett förstatligande av tillsynen av förskolan för att säkerställa kvaliteten för alla. Hur ser regeringen på det förslaget?

– Nej, vi har Skolinspektionen som utvärderar tillsynen. Och vi styr genom en bra

skollag, samt kompetenshöjande insatser, säger Bertil Östberg.

I LÄROPLANEN FÖR förskolan 2009 betonas lärandet, uppföljning och dokumentation. Här görs ingen skillnad mellan små och större barn – trots att flera forskare betonar betydelsen av att ta hänsyn till skillnaderna mellan barn 0 till 3 år och 3 till 5 år. I rapporten *Om små barns behov och utveckling* (2003), som Magnus Kihlbom gjort på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling, står att kunskap om utvecklingspsykologi, främst om den tidiga relationen mellan barn och vuxen, har kommit i skymundan och

borde ha större utrymme i utbildningar. Men också att de olikartade behoven hos yngre och äldre barn borde lyftas fram i styrdokument och diskussioner om förskolans verksamhet. Kihlboms rapport uppmärksammar små barns behov av anknytning snarare än behovet av lärandet.

Tar ni hänsyn till forskning inför politiska beslut och utformandet av läroplanen?

– Anknytning är viktig för alla barn. Det är ingen skillnad på stora och små barn. Det samma gäller lärandet, det är viktigt för alla. Därför satsar vi på lärandet, säger Bertil Östberg.

Vad konkret gör alliansen för

att erbjuda en förskola med god kvalitet?

– Vi tror på att göra målen i skollagen tydligare. Vi vill fokusera på lärandet, dokumentation och uppföljning. På en del förskolor är det sömntigt, på andra händer det massor. Det hänger på personalen om det är bra kvalitet. Därför är det viktigt med förskollärare.

Skolverket konstaterar att det är stora strukturella skillnader mellan förskolor, skillnader som forskare anser vara oacceptabla. Men det håller Bertil Östberg inte med om.

– Visst finns det skillnader. Men det finns ingen anledning till oro. ■

KAJSA HEINEMANN

4 frågor till de övriga partierna:

1. Vad gör ni konkret för att säkerställa kvaliteten inom förskolan?
2. Hur många barn respektive personal/per avdelning?
3. Ja eller nej till en lagstiftning om barngruppernas storlek?
4. Ja eller nej till att förstatliga tillsynen av förskolan?

Kristdemokraterna:

1. Minska trycket på förskolorna genom att bejaka föräldrars rätt att välja annan barnomsorgsform. Driver frågan om vårdnadsbidrag och barnomsorgspeng.
2. Inget tak på barngrupper och personal, men önskar grupper på 15 för barn mellan 3 och 5 år, 12 barn för de yngre.
3. Nej.
4. Nej.

Centern:

1. Stärker förskolans och förskollärarens roll. Ny utbildning för förskollärarna infördes 2011. Initierade barnomsorgspeng.
2. Strävar efter att barngrupperna ska vara mindre.
3. Nej.
4. Nej.

Moderaterna:

1. Alliansen har arbetat fram ny skollag som ska stärka likvärdigheten i hela skolväsendet.
2. Barngrupper får aldrig bli så stora att barnen inte kan utvecklas under ordnade former. Personaltätheten ska vara så hög att alla barn blir sedda.

3. Nej.

4. Nej. Men ska se över inspektionsmöjligheterna och se till att regeringens förslag till ny skollag, där kommunerna kan tilldelas böter om de inte följer lagen, implementeras.

Miljöpartiet:

1. Ökade resurser till kommunerna som förstärker barnomsorgen, samt att förskolepengen får en social viktning, att barn som bor i utsatta områden får en högre förskolepeng än barn i bättre bemedlade områden. Driver att barnkonventionen införlivas med svensk lag.
2. Nej. Men en förskollärare i varje grupp.
3. Nej.
4. Ja. Miljöpartiet kan tänka sig att utreda ett förstatligande av tillsynen av förskolan, både den kommunala och den enskilda.

Vänsterpartiet:

1. Mer resurser till förskolan. All personal ska få kompetensutveckling. Mer forskning om den praktiska verksamheten, förstärkt modersmålsstöd och flerspråkiga barns möjligheter att utveckla sina språk och kulturella identitet ska bli bättre.
2. Orsakas låg kvalitet av att barngrupperna är för stora, ska de minskas.
3. Nej.
4. Men är öppna för en diskussion om ansvaret för och styrningen av förskolan kan förändras för att förbättra kvaliteten.

KAJSA HEINEMANN

Utförligare svar finns på: www.psykologtidningen.se

PTP-lönerna höjs i Region Skåne

Region Skåne höjer sin rekommendation för PTP-psykologer från 19 500 till 22 500 kronor.

– Det är lovande, men fortfarande väldigt lågt jämfört med andra regioner och landsting, säger psykologstudent Erik Blennow Nordström.

Erik Blennow Nordström, som även är Studeranderådsrepresentant i Psykologförbundet, tror att höjningen av rekommendationen för PTP-psykologer är en reaktion på det lobbyarbete som han och andra psykologstudenter i Lund har bedrivit (läs PT nr 3/2010).

– Vi tänker inte sluta nu. Höjningen sporrar oss att fortsätta arbeta för en uppvärdering av psykologyrket. I dag (29 mars) har vi psykologstudenter i Lund skickat ut det landsomfattande uppropet för högre PTP-lön inom Region Skåne, som vi hoppas att alla Sveriges psykologstudenter kommer att ställa sig bakom, säger Erik

Blennow Nordström.

Region Skånes chefsförhandlare Gösta Renstam bekräftar att det blir en ändring av riktlinjerna för PTP-lönerna till 22 500 kronor. Men att det skulle handla om ett lobbyarbete från studenterna, avvisar han.

– Som jag tidigare meddelat skulle vi göra en översyn av vissa ingångslöner för 2010 och det är det vi nu har gjort helt programenligt för bland annat PTP. Psykologerna avvaktar vi med tills löneöversynen 2010 har genomförts.

PSYKOLOGFÖRBUNDETS biträdande förhandlingschef Lars Karlsson, som i februari tillsammans med Psykologfören-

ingen i Skåne träffade Gösta Renstam för att diskutera PTP-löner och ingångslöner för psykologer, är nöjd:

– Det är jätteroligt att såväl studenternas insats som det fackliga arbetet har gett resultat, säger han.

Det av psykologstudenterna initierade uppropet för högre PTP-löner inom Region Skåne kommer senare i vår att överlämnas till regionpolitikerna i Skåne. ■

KAJSA HEINEMANN

Teamutredning före sjuk-skrivning

Psykologer, sjukgymnaster och arbetsterapeuter ska få tycka till i läkarutlåtanden, men läkaren gör den slutliga bedömningen.

Försäkringskassan kommer den 17 maj med en helt ny blankett: *Läkarutlåtande efter teamutredning*. Blanketten innehåller frågor som Försäkringskassan vill ha svar på, inte bara av läkaren utan även av psykolog, sjukgymnast och arbetsterapeut.

PSYKOLOGFÖRBUNDET, Sjukgymnastförbundet och FSA, Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, har drivit frågan om att få sjukskrivningsrätt.

– Det är ett litet steg i rätt riktning, men det är otidsenligt att ta en kostsam omväg över läkaren. Det är dags att i stället avlasta läkarna och ge våra olika legitimerade professioner rätt att ge likvärdiga och självständiga intyg, till exempel psykologintyg, som grund för sjukskrivning vid psykisk ohälsa motsvarande läkarintyg för somatisk ohälsa, säger Lars Ahlin, Psykologförbundets ordförande, i en kommentar.

Han påpekar också att det pågår ett storskaligt försök i Norge där psykologer efter viss fortbildning har så kallad sjukskrivningsrätt.

– Som väntat fungerar detta bra enligt de rapporter vi har fått, säger Lars Ahlin. ■

EVA BRITA JÄRNEFORS

"Smart att vara smart"

Om begåvnings betydelse vid urval talar Sara Henrysson Eidvall, chefspsykolog på Testdagen som hålls den 26 maj i Stockholm.

Testdagen återkommer i år efter att ha legat nere i två år. Värdskapet delas av STP, Stiftelsen för tillämpad psykologi och HR, Sveriges HR-förening. Bengt Brattgård håller i programmet för IHPUs räkning.

– Vi försöker nu bredda Testdagen för att nå alla som är engagerade i test- och rekrytering. Vi tar upp både

Bengt Brattgård.

det europeiska samarbetet kring Euro-test och ISO-standarden av test, säger Bengt Brattgård.

Frågan om datoriserade test finns också med i programmet.

Vad är särskilt intressant för psykologer?

– Att känna till den nya ISO-standarden kan vara viktigt med tanke på den ökade rörligheten på arbetsmarknaden. I dag ska man också kunna visa att de metoder man använder är godkända enligt europeisk standard.

Vad är unikt i årets program?

– Det är Anna Dyhres föreläsning om Employment branding som handlar om hela rekryteringsprocessen och att den upplevs som seriös, oavsett om du sedan får tjänsten du söker. ■

EVA BRITA JÄRNEFORS

Läs mer : www.stpsverige.se

Psykologisk behandling i första hand

Socialstyrelsens nya riktlinjer vid depression och ångest

Psykologisk behandling i första hand. Det rekommenderar Socialstyrelsen vid depression och ångestsyndrom i de nya riktlinjerna.

För medelsvår depression föreslås både KBT-terapi, interpersonell psykoterapi, IPT och psykodynamisk psykoterapi, PDT. Kritiken mot Socialstyrelsen preliminära riktlinjer vid depression och ångestsyndrom, som lanserades 2009, var omfattande och hård. Det var framför allt psykodynamiska psykologer och psykoterapeuter och företrädare för psykiatrierna som skickade synpunkter och konsekvensbeskrivningar till projektledningsgruppen för riktlinjerna.

I de nya riktlinjerna som Socialstyrelsen lade fram den 16 mars har Socialstyrelsens ledningsgrupp lyssnat till kritikerna. Nu finns psykodynamisk psykoterapi med som en alternativ behandling vid medelsvår depression och antidepressiva läkemedel har uppgraderats som behandlingsalternativ. Socialstyrelsen har tagit fram evidensbaserade och utvärderade behandlingar, både för barn, ungdomar och vuxna.

– Vi har ökat differentieringen av depressionsbegreppet för vuxna. Det delas nu in i sex olika nivåer: Symtom, lindrig, lindrig med tidigare läkemedelsbehandling, medelsvår, medelsvår med melanholiska drag samt svår, sade Lena Weilandt, enhetschef för nationella riktlinjer, på presskonferensen när de nya riktlinjerna presenterades.

Vid presskonferensen deltog en rad företrädare för Socialstyrelsen och läkarkåren samt en psykolog, professor Gerhard Andersson, som deltagit i projektledningsgruppen.

FÖR NIVÅERNA lindrig och medelsvår depression rekommenderas psykologisk behandling och då framför allt KBT med vilket avses både kognitiva och beteendestriktade terapier. Vid lindrig depression rekommenderas också IPT och vid medelsvår även IPT och PDT.

Antidepressiva läkemedel rekommenderas inte vid lindrig depression, men har patienten tidigare behandlats med antidepressiva rekommenderas en fortsatt behandling. För övriga nivåer finns antidepressiva med som rekommendation. Vid svår depression rekommenderas också ECT-behandling.

Ångestsyndrom delas in i symtom, generaliserat ångestsyndrom, paniksyndrom och social fobi. Vid samtliga syndrom föreslås i första hand psykologisk behandling (KBT) och i andra hand antidepressiva läkemedel.

I riktlinjerna tas även behandling vid bipolär sjukdom upp. Första rekommendationen är: stämningsstabiliserande läkemedelsbehandling. Som andra alternativ föreslås att patienten och närstående

får utbildning om sjukdomen. Som tillägg rekommenderas KBT för att förebygga återfall.

På frågan varför inte PDT rekommenderas vid bipolär sjukdom, svarade Gerhard Andersson:

– Vi har fått ta ställning till tillgängligt stöd i forskningen. Avsaknad av evidens innebär inte att PDT är dåligt som behandlingsmetod, men

– Riktlinjerna stämmer med det aktuella forskningsläget, säger Gerhard Andersson.

inte heller att den är bra. Det har nu skett ett uppvaknande inom den psykodynamiska forskningen, och man vill ta reda på mer.

SYFTET MED riktlinjerna är att de ska vara till stöd för beslutsfattare i primärvården. Med hjälp av riktlinjerna ska varje landsting kunna utveckla lokala program.

– Vi betonar att det inte är ett vårdprogram, sade Märten Gerle, specialist i psykiatri och medlem av projektledningsgruppen.

– I primärvården måste det

finnas tillgång till många olika behandlingsformer; psykologisk behandling, farmakologisk och samtal. Det förutsätter olika kompetenser som sjukgymnaster och arbetsterapeuter men framför allt psykologer, sade Cecilia Björkelund, professor i allmänmedicin som också deltagit i det vetenskapliga arbetet.

I dag får 80-95 procent av alla deprimerade patienter antidepressiva läkemedel. Det visar Socialstyrelsens nulägesrapport *Vård av patienter med depression och ångest* (2009).

– Vill patienten prova på psykoterapi väljer man det i stället, sade Cecilia Björkelund som svar på frågan om vem som ska bestämma vilken behandling patienten ska få.

Diagnostik och bedömning ingår nu som ett eget avsnitt i riktlinjerna. Rekommendationer vid självmord samt läkemedelsgenomgångar för äldre har också kommit till.

TILLGÅNGEN PÅ psykologisk behandling med KBT tas upp i riktlinjerna. Socialstyrelsen skriver att huvudskalet till att man har rangordnat KBT-behandling högt är att den har "god till mycket god effekt på symtom och funktionsnivå, både på kort och på lång sikt". Samtidigt är man medveten om att det råder brist på personal med rätt kompetens.

– Vi vet att de kognitiva terapeuterna inte räcker till. Inte heller IPT-terapi finns på många ställen. Här måste vårdgivarna tänka på vilka som ska anställas. Det finns en stor resurs med alla psykodyna-

FOTO: PETER JIGERSTRÖM

miska psykoterapeuter som med liten tillbyggnadsutbildning kan lära sig IPT, sade Lise-Lotte Risö Bergerlind, specialist i psykiatri och ordförande i prioriteringsgruppen för riktlinjerna.

Hur ser arbetsfördelningen ut mellan de olika yrkesgrupperna psykiatriker, psykolog, sjuksköterska, kurator, arbetsterapeut, sjukgymnast ut?

– Frågan är under utredning. Vi ska bli tydligare när det gäller vem som ska göra vad, svarade Mårten Gerle.

– Vi kräver grundläggande utbildning och kunskaper hos hela personalen så att de kan vara ett stöd för behandlaren. För psykologisk

behandling kräver vi sjukvårdande yrke som grundutbildning och 30 poängs utbildning i psykoterapeutiska metoder. Denna utbildning ingår redan i psykolog- och psykoterapiutbildningarna.

Om behandlaren saknar psykoterapeutlegitimation anser Socialstyrelsen att handledning är en förutsättning för arbetet. Vid komplexa tillstånd rekommenderas leg psykoterapeut som behandlare.

VAD ANSER DU om de nya riktlinjerna, frågar jag Gerhard Andersson efter presskonferensen:

– De stämmer bättre med

forskningsläget. Psykodynamisk psykoterapi för depression har bland prioriteringarna hamnat ett snäpp högre upp. Det har tillkommit viss evidens inom det området. Men jag har inte varit med i prioriteringsarbetet utan ingått i den arbetsgrupp som tittat på kunskapsläget.

Han har också gått igenom remissvaren.

– Den litteratur som finns för PDT och de aktuella tillstånden har jag följt särskilt noga. Jag vet att det finns reservationer när det gäller olika psykologiska inriktningar, men alla kan inte finnas med i riktlinjerna om de inte prövats för de till-

stånd som riktlinjerna täcker. Vi har arbetat med öppenhet och haft kontakt med bland annat Sveriges Psykologförbund och Svenska Psykiatriska Föreningen.

– Vi psykologer får ett stort ansvar nu när psykologisk behandling står med på listan över rekommenderade behandlingar. Men våra behandlingsformer kan inte tvingas på folk. De bygger på ett samarbete mellan behandlare och patient, säger Gerhard Andersson. ■

EVA BRITA JÄRNEFORS

LÄS HELA FÖRSLAGET PÅ: www.socialstyrelsen.se/nationellariktlinjerfordepressionochangest

“Riktlinjerna bygger på äldre forskning”

– Den omfattande forskning som i dag ger evidens för psykodynamisk terapi har systematiskt utelämnats. Det säger Gunnar Bohman, psykolog, psykoterapeut och med dr i psykoterapi vid Psykologiska institutionen i Stockholm, om Socialstyrelsens riktlinjer vid depression och ångest.

Gunnar Bohman var samordnare för en större grupp av forskare, med bland andra professorerna Siv Boalt Boëthius, Christer Sandahl, Johan Schubert och Bo Sigrell, som gav ett expertutlåtande när Socialstyrelsens preliminära riktlinjer om depression och ångestsyndrom kom i mars 2009. Syftet var att komplettera riktlinjerna med forskning och aktuell empiri för psykodynamisk terapi vid depression och ångest.

Hur ser du på de slutliga riktlinjerna som Socialstyrelsen nu presenterar?

– Socialstyrelsen har inte beaktat vår kritik. Vi

visade att man utgår ifrån ett selekterat forskningsmaterial, i huvudsak äldre forskning, som tidigare SBU-rapporter baserade på evidence-based medicine, EBM.

NUMERA ANVÄNDS i stället Evidence-Based Practice, EBP, påpekar Gunnar Bohman, där både randomiserade kontrollerade studier (RCT) och observationsstudier ingår. Han hade hellre sett att Socialstyrelsen utgått från dessa kriterier som i dag betraktas som en mer valid och relevant värderingsprincip för att identifiera evidens hos behandlingsmetoder.

– Den forskning som idag

ger evidens för psykodynamisk terapi, har inte alls beaktats. Inte heller forskning om mer komplex problematik eller personlighetsstörningar, trots att dessa patientgrupper dominerar bland patienter

med depression och ångest i psykiatrisk vård. En omfattande forskning har vid den här problematiken visat stort vetenskapligt stöd för framför allt psykodynamisk behandling. ▶

► Han saknar också forskning som gäller direkta jämförelser mellan olika psykoterapimodeller där olika terapier visat sig vara lika effektiva.

– Inom forskningen ser man det inte längre som meningsfullt att söka anpassa patienter till en viss standardiserad teknik. I stället söker man kunskap om hur behandling för varje specifik patients egna behov på ett flexibelt sätt ska kunna tillmötesgå.

GUNNAR BOHMAN vänder sig också emot att Socialstyrelsen valt att enbart låta experter inom biologisk behandling och KBT utforma riktlinjerna.

– Detta är anmärkningsvärt då psykodynamisk behandling och forskning är väletablerad både i Sverige och internationellt. Genom att välja en snäv expertgrupp, med tydliga särintressen i sakfrågan är trovärdigheten hos Socialstyrelsen som en neutral myndighet rubbad. Tillförlitligheten blir låg för riktlinjerna.

Vilket är ditt råd till Socialstyrelsen i dagsläget?

– För att ge vården en aktuell uppdatering och ett vetenskapligt stöd krävs nu återkommande och oberoende forskningsammansättningar med både aktuella effekt- och processresultat. ■

EVA BRITA JÄRNEFORS

LÄS MERA:

www.psykologtidningen.se under Debatt finns hela den inlaga med referenser som Socialstyrelsen erhöll från expertgruppen som Gunnar Bohman företrädde.

KBT föreslås i nationella riktlinjer för schizofreni

Kognitiv beteendeterapi ingår i Socialstyrelsens förslag till nationella riktlinjer för "psykosociala insatser vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd".

Nu har Socialstyrelsen presenterat förslag till de första nationella riktlinjerna för psykosociala insatser vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd, det vill säga psykossjukdom. Det är ett försök att komma till rätta med många av de problem som följde i Psykiatrirreformens spår, så som stora brister i samordning mellan kommun och landsting, dålig planering på individnivå för vård, stöd och rehabilitering, bristande uppföljningar och mycket annat.

– Psykologer kommer generellt sett att få en starkare roll än tidigare vid dessa sjukdomstillstånd, säger psykologen Carina Gustafsson som är projektledare för riktlinjearbetet.

– Praxis skiljer sig åt inom landet för psykosociala insatser vid schizofreni, man gör lite som man själv tycker. Vårt uppdrag nu är att lyfta fram den evidensbaserade kunskapen, säger Carina Gustafsson.

DE NATIONELLA riktlinjerna är inte tvingande, utan rekommendationer och ett underlag för beslutsfattare i hälso- och sjukvården samt socialtjänsten vid fördelning av resurser. De ska även stödja en utveckling av evidensbaserad praktik.

– Men vår utgångspunkt är att huvudmännen ska erbjuda de insatser som

Psykolog Carina Gustafsson, projektledare för riktlinjearbetet.

FOTO: PETER ÖRN

handling. Rekommendationen har prioritet 1, det vill säga den högsta prioriteten enligt Socialstyrelsens rangordning.

– Det finns ett starkt vetenskapligt stöd för att KBT i kombination med läkemedel har positiva effekter för personer med kvarstående symtom, säger Carina Gustafsson.

DET RÅDER REDAN I DAG brist på utbildade KBT-terapeuter, men Carina Gustafsson tror att nationella riktlinjer kan bidra till att situationen förbättras.

– Riktlinjerna riktar ju sig till bland annat beslutsfattare och grundtanken är att riktlinjerna i viss mån ska styra organisationen och vad den satsar på.

KBT i grupp bör för dessa patienter endast erbjudas inom ramen för vetenskapliga studier, skriver Socialstyrelsen.

Psykodynamiskt inriktad psykoterapi föreslås endast i undantagsfall. Förklaringen är, enligt Carina Gustafsson, att den inte har varit möjlig att bedöma enligt principen om evidensbaserade insatser.

– Vi hoppas i framtiden få fram bättre kunskapsunderlag för att kunna bedöma även psykodynamisk psykoterapi, och riktlinjerna kan komma att förändras i takt med kunskapsutvecklingen. Men det säkraste underlaget vi har att tillgå är randomiserade kontrollerade studier, och några sådana som ger stöd för psykodynamisk psykoterapi finns inte. Vi har verkligen

riktlinjerna föreslår. Men det är förslag på gruppnivå, och det är ju behandlaren som beslutar om den enskilde patienten. Patientnyttan är alltid vägledande.

SOCIALSTYRELSEN FÖRESLÅR psykologisk behandling för personer med kvarstående symtom trots läkemedelsbehandling. Det är främst vid så kallade negativa symtom, som passivitet, oföretagsamhet och oförmåga till att vilja påbörja och utföra aktiviteter, som läkemedelsbehandling har sämre effekt, skriver Socialstyrelsen. Men psykologisk behandling kan även vara ett alternativ vid kvarstående positiva symtom, som vanföreställningar och hallucinationer.

Individuell kognitiv beteendeterapi föreslås som ett tillägg till läkemedelsbe-

finkammat området.

Bland icke-verbala psykologiska insatser rekommenderar Socialstyrelsen i första hand musikterapi, individuellt eller i grupp. Det finns relativt hög evidens för att musikterapi har positiva effekter på symtom och funktionsnivå vid både kvarstående positiva och negativa symtom, skriver Socialstyrelsen.

BLAND ÖVRIGA FÖRESLAG som kräver resursförstärkning finns samordnade tidiga insatser enligt den så kallade ACT-modellen (Assertive Community Treatment), och familjeinterventioner. ACT-modellen innebär stöd, vårdplanering, behandling och psykosociala insatser. Ansvaret för att det fungerar ska vila på multidisciplinära personalteam med bland annat psykologer, sjuksköterskor och psykiatriker.

Teamen ska även ansvara för olika familjeinterventioner. Syftet är att med hjälp av olika psykologiska insatser minska stressen till följd av psykossjukdom i patientens familj och förebygga återfall i sjukdom. Det kan handla om stöd och träning i att minska stress, problemlösning och träning i kommunikation. Inom ramen för familjeinterventioner finns dessutom

utbildning om sjukdomen och dess behandling.

I förslaget ingår även insatser för att förbättra den kognitiva förmågan genom träning. Socialstyrelsen föreslår integrerad psykologisk terapi (IPT), som är ett manualbaserat program med kognitiv beteendeterapeutisk grund och träningen utförs i grupp. IPT ger enligt Socialstyrelsen positiva effekter på psykosocial funktion, symtom och kognition.

Förslaget till nationella riktlinjer ska nu presenteras och diskuteras vid 16 seminarier i hela landet. Innan årsskiftet 2010/2011 ska de slutgiltiga riktlinjerna fastställas.

– Vi räknar med att det även kommer kritik mot förslagen, inte minst inom socialtjänsten är man ju ganska ovan med att arbeta evidensbaserat. Samtidigt har vi mött ett stort behov av riktlinjer på området som ger ett bättre kunskapsstöd i arbetet, säger Carina Gustafsson.

Läs hela förslaget till nationella riktlinjer för psykosociala insatser vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd på: www.socialstyrelsen.se ■

PETER ÖRN
Frilansjournalist

”Olyckligt att bara lyfta fram KBT”

Att enbart lyfta fram KBT som psykoterapialternativ vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd är olyckligt och ovetenskapligt. Det kan få negativa konsekvenser för den psykodynamiskt inriktade psykoterapien.

Det säger psykologen och psykoterapeuten Kent Nilsson, ordförande i den svenska sektionen av The International Society for the Psychological treatments of the Schizophrenias and other psychoses (ISPS). Kent Nilsson arbetar själv på en öppenvårdsenhet för personer med psykosdiagnoser i Västra Götalandsregionen.

– Om politiker och andra beslutsfattare som är okunniga inom området nu uppfattar att det enbart är KBT som gäller blir det naturligtvis svårare att hävda den psykodynamiskt inriktade psykoterapins ställning. Framför allt riskerar man att för brukarna undandra god kompetens, lång erfarenhet och kunskap om hur tillståndet schizofreni löses upp.

– Min uppfattning är att KBT går hand i hand med den biologiskt inriktade psykiatri och den bortser från människors egna erfarenhe-

ter och upplevelser som möjliga förklaringar till tillståndet, säger Kent Nilsson.

SOCIALSTYRELSENS förklaring till att den föreslår KBT är att det saknas tillräckligt vetenskapligt stöd för psykodynamiskt inriktad psykoterapi vid schizofreni. Det håller inte Kent Nilsson med om.

– Visst finns det vetenskapligt stöd för psykodynamisk psykoterapi vid dessa tillstånd, och det börjar nu även komma stöd för det i form av kvantitativa randomiserade kontrollerade studier.

Men hela historien med evidensbegreppet är märklig eftersom den har tippat över så mycket åt att det ska handla om randomiserade kontrollerade studier. Faktorer som klinisk erfarenhet och brukarerfarenhet ges en marginell betydelse. ■

PETER ÖRN
Frilansjournalist

Tidigare publicerade artiklar

■ Söker du en tidigare publicerad artikel i Psykologtidningen? Samtliga artiklar från och med 2003 finns nu i Textarkivet. Det är öppet för alla intresserade. www.psykologtidningen.se

Förbundsjuristen svarar

■ Hur länge ska journaler sparas? När ska jag anmäla till socialtjänsten? Det är några av de frågor som förbundsjuristen har svarat på i *Psykologtidningen*. Läs tidigare publicerade "Fråga juristen" på www.psykologtidningen.se

Kvinnliga filmregissörer som uppmärksammas

■ Cecilia Hector recenserar filmerna *Du och jag* och *Fish Tank*, regisserade av Maren Ade respektive Andrea Arnold, två kvinnliga filmregissörer. www.psykologtidningen.se

Läs mer på
www.psykologtidningen.se

Nedlagd psykologenheter hotar kvalitetsgarantin

I Göteborg är alla elever garanterade att få träffa en psykolog eller kurator inom tre dagar. Men den höga målsättningen kan bli svår att leva upp till då kommunens psykologenheter Centrala stadsdelarna nu lagts ned.

I januari 2010 fattade kommunfullmäktige i Göteborg beslut om en kvalitetsgaranti för kommunens elever. De ska vid behov garanteras ett möte med en psykolog eller kurator inom tre dagar. Akuta ärenden ska hanteras omgående. Vilka personalsressurser som krävs för att uppfylla kvalitetsgarantin är fortfarande oklart. Stadsdelsnämnderna ska själva utreda behovet genom att gå tillbaka till år 2008 och se i vilken omfattning eleverna vände sig till psykolog eller kurator det året.

Beslutet om kvalitetsgarantin kom bara några veckor efter det att en av Göteborgs tre kommunala psykologenheter, Psykologenheter Centra-

la stadsdelarna, lades ner av besparingsskäl. Enheten hade ett tiotal anställda psykologer. Nu återstår endast fem psykologer som spridits ut på stadsdelsförvaltningarna.

MOT DEN BAKGRUNDEN tas kommunens beslut om kvalitetsgaranti emot med blandade känslor av psykologerna i centrala Göteborg.

– Tanken att snabbt erbjuda samtal är naturligtvis god och en del i ett viktigt förebyggande arbete. Men då krävs att vi har möjlighet att bedriva ett kontinuerligt arbete och inte bara erbjuda något enstaka samtal, säger psykologen Cecilia Bergquist. Hon var tidigare anställd på Psykologenheter

Centrala stadsdelarna men finns nu på stadsdelsförvaltningen Härlanda.

– Oron som jag och många med mig känner är att man inte kan hålla den rekommenderade tidsramen då elevantalet är för stort i förhållande till antalet psykologer inom varje stadsdel, säger Cecilia Bergquist.

Kollegan Percy Andersson håller med. Han pekar på att det nu finns vissa stadsdelar som saknar fast anställda psykologer.

– Exempelvis Linnéstaden, som nu får köpa in psykologtjänster. Det leder ju bland annat till att den psykologkompetens som tidigare fanns inom organisationen har försvunnit. Kvalitetsgarantin är en bra tanke, men nödvändiga resurser måste tillföras, säger Percy Andersson som själv är placerad på stadsdelsförvaltningen Majorna.

Anne Söderberg är grupp-

chef för utbildningsfrågor vid Stadskansliet i Göteborg och har arbetat med kvalitetsgarantins utformning. Hon förstår psykologernas oro och uppger att innehållet i kvalitetsgarantin kan komma att förändras utifrån vad som framkommer då garantin följs upp.

– Det är möjligt att psykologerna har rätt i sina farhågor. Men det är viktigt att både utbildningsförvaltningen och stadsdelarna ser över behovet av eventuell nyrekrytering när man fått fram ett underlag om behovet, säger Anne Söderberg.

– Vi måste hela tiden ha eleven i centrum, och då är det ingen idé att ha en kvalitetsgaranti som garanterar ett möte med psykolog eller kurator inom exempelvis 14 dagar. En kvalitetsgaranti ska vara ett löfte som gagnar eleven. ■

PETER ÖRN

Frilansjournalist

FYRA FRÅGOR TILL Monika Oswaldsson...

...psykolog Monika Oswaldsson, som arbetade i Haiti för Läkare utan gränser efter jordbävningkatastrofen.

1 Hur är det att återgå till vardagen?

– Det tar tid att landa eftersom omställningen från intensiteten i Haiti till lugnet i Sverige är så stor. Jag har inte varit så trött som jag trodde att jag skulle vara, snarare rastlös. Alla som har arbetat med Läkare utan gränser har möjlighet att träffa en psykolog, så det har jag gjort. Jag har också träffat de andra skandinaverna som arbetade där samtidigt som jag, och det har känts väldigt bra.

– Alla har varit oerhört positiva till Läkare utan gränserns insats i Haiti, många har varit intresserade av hur man arbetar som psykolog i katastrofer. Många har också visat stor omtanke om mig och önskat mig en viloperiod, vilket känns fint.

2 Vad var det viktigaste arbetet för dig som psykolog i Haiti?

– Att strukturera och rikta om arbetet eftersom förutsättningarna ändrades helt i och med katastrofen. Samt att stötta, träna och handleda personalen som befann sig i en oerhört krävande situation, både professionellt och på ett personligt plan.

3 Vad händer nu i Haiti?

– Vi hade psykologer på plats i projektet långt före jordbävningen. Nu har vi ökat både antalet psykologer och de projekt som vi arbetar i. Läkare utan gränser har funnits i Haiti i 19 år och vi kommer troligtvis att stanna under en lång period framöver, när omvärldens fokus minskar och andra NGOs åker hem.

4 Vilket är ditt starkaste minne?

– Min starkaste upplevelse är känslan av att få vara en del av alla dessa människor som tillsammans satsar all sin energi, all sin kunskap och vilja på att rädda liv och minska lidandet. Hjälparbetare, nationell personal, anhöriga, alla har gjort sitt yttersta. Det är en oerhört stark känsla. Jag skulle absolut göra om det. Det har varit en mycket positiv upplevelse, trots att det har varit väldigt intensivt och understundom tungt. ■

KAJSA HEINEMANN

Psykologen i tv-soffan – en svår men viktig uppgift

Tänk dig följande scenario: Du sitter i direktsändning i en av tv-kanalernas morgonsoffor, ditkallad som expert. En psykiatrisk diagnos ska belysas, några drabbade deltar med sina inifrånperspektiv och samtalet leds nu in på behandling. Programledaren vänder sig till dig med frågan: "Hur gör man"?

Du har två minuter till ditt förflöende.

I verkligheten handlade debatten om borderline och självskada och frågan ställdes till mig.

Jag har det bästa av yrken. Min nyfikenhet och förundran över konstruktionen människa och hennes förmåga att hantera levandet, är lika stark som då jag startade min psykologutbildning i början av 1970-talet. Det känns oerhört meningsfullt att få vistas i ett kontinuerligt kunskapsökande med målsättningen att öka människors psykologiska välbefinnande. Men onekligen finns det smolk i bägaren.

DEN PSYKISKA ohälsan ökar och tragiskt nog med högre fart och intensitet bland våra barn och ungdomar. Psykiatrin gör sitt bästa för att ta hand om människor när de faller, men det tycks inte räcka långt. Det kritiska läget kräver ett bredare syn- och arbetssätt – en djupare förståelse för *varför* människor faller och tidigare insatser för att förhindra att det sker.

Här har vi psykologer ett viktigt uppdrag att förvalta. Det är dags att på allvar kliva ut från terapirummen och de akademiska arenorna, delta i samhällsdebatten och bidra med våra kunskaper till en bredare allmänhet och på ett begripligt språk. Detta kallas för den tredje

uppgiften. Den första är forskning och den andra är undervisning.

Alla uppgifterna är inte lika självklara för oss.

En rad frågor dyker upp i kölvattnet av den tredje uppgiften, särskilt kring vår roll i medier. De unga psykologerna hakar på utvecklingen i de sociala medierna. Internetsajten *Psykologifabriken* är ett exempel på studenters kreativa engagemang för att i dialog med läsarna göra ämnet psykologi spännande och angeläget för allmänheten. Men riskerar vi att kommersialisera oss själva och våra metoder när vi kliver ut i den öppna debatten?

Riskerar vi att kommersialisera oss själva och våra metoder när vi kliver ut i den öppna debatten?

I vilka tidningar, tv-program, bloggar och offentliga soffor kan vi göra oss rättvisa och i vilka riskerar vi att nästintill förlöjligas? Psykologen i medier har onekligen en tuff uppgift i att nå ut i det snabba bruset. Komplexerade psykologiska och psykoterapeutiska processer låter sig inte förklaras i snärtiga och snuttifierade former.

Jag vet av egen erfarenhet. Tidspress eller begränsat textutrymme leder till frustrerande förenklingar och schabloniseringar, en urvattning av budskapet. Risken för missförstånd mellan journalist och expert är stor, och inte sällan har vi skilda fokus och olika syften med

samarbetet. I tidningarnas värld blir maktfaktorn också extra tydlig – makten att äga och bestämma över innehåll, rubrik och formuleringar.

HUR SKA VI formulera oss i litteraturen? Glädjande nog växer floran av lite bredare psykologiböcker. Jag får många bevis för att människor hämtar insikt och förändring genom sådan litteratur. Men finns det, på samma sätt som i tv-soffan, risker med att skriva för allmänheten och i så fall vilka?

Fackböcker har sin tydliga regi. Det krävs, enligt min mening, en större eftertanke i det bredare skrivandet. Lättillgänglighet får inte ske på bekostnad av teoretisk och vetenskaplig förankring (coacherna har en annan arena). Tar vi som skriver både snävt och brett tillräckligt stort ansvar för detta?

Tillbaka till det inledande scenariot: Det är lätt att bli gnällig och enögd. Självklart är journalistens fråga "Hur gör man?" berättigad och förväntad. I den tredje uppgiften behöver vi ta ansvar för att både se och hitta balansen mellan olika perspektiv – vårt eget som expert, journalisters, programledares, den breda allmänhetens etc – och formulera oss, utifrån förutsättningarna, så att vi blir förstådda och respekterade.

Viktigt är också att ta medveten ställning till vilka uppdrag vi väljer att ge oss in i och när vi gör det, se möjligheterna och glädjen i att få dela med oss av det vi kan. ■

ANNA KÄVER

Psykolog och författare.

Här är ditt kongressombud!

Dessa ska representera dig på kongressen 23-25 april.

BLEKINGE

(2 ombud)

Linda Stjernquist
Vakant

HALLAND

(2 ombud)

Eva B Nilsson
Vakant

KALMAR

Agneta Johansen

SKÅNE

(6 ombud)

Katrin Dahlin

STOCKHOLM

(12 ombud)

Peter Leiler

Jonas Gustavsson

DALARNA

(2 ombud)

Ingalill Tjulander
Vakant

JÄMTLAND

(2 ombud)

Nina Linck
Lisa Björnsdotter
(bild saknas)

KRONOBERG

(2 ombud)

Gunnel Winlund

Elinor Schad

Daniel Finn

Aram Seddigh

Babe Strömberg

Brita Tiberg

Maria Eklund

GOTLAND

(2 ombud)

Vakanta

JÖNKÖPING

(2 ombud)

Petter Agrell
Anna-Maria Billing
(bild saknas)

Görel Månsson

Maria Nermark

Håkan Nyman

Karin Folkar

GÄVLEBORG

(2 ombud)

Ylva Strömbom

KALMAR

(2 ombud)

Jan Lörelius

NORRBOTTEN

(2 ombud)

Britt-Marie Niemi

Göran Skogman

Kristoffer Edlund

Karin Grönberg

Anne-Katrine Östling

Helena Nordstrand

Anders Hallborg

Brjann Ljotsson

Dan Katz

UPPSALA

(4 ombud)

Martin Cernvall

Carolina Cernvall

Christine Graf

Annika Burén

VÄRMLAND

(2 ombud)

Ulrika Sharifi

Miriam Rahnert

VÄSTMANLAND

(2 ombud)

Claes Swedenborg

Marie Brandstetter
Hiltunen

VÄSTERBOTTEN

(3 ombud)

Per Höglund

Karin Edholm

Eva Hedenstedt

VÄSTER-NORRLAND

(2 ombud)

Leif Pettersson
Vakant

VÄSTRA GÖTALAND

(8 ombud)

Shirin Fazel-Zandy

Billy Larsson

Tore Gustavsson

Anna Broman Norrby

Anders W Eriksson

Gunilla Pettersson-
Bergström

Fredrik Wagnström

Joel Danielsson

ÖREBRO

(3 ombud)

Daniel Pettersson

Lennart Garlund
Vakant

ÖSTERGÖTLAND

(3 ombud)

Jessica Larsson

Ali Sarkohi
Vakant

Här är kongressens studerandeombud

UMEÅ

Irene Brändström

LINKÖPING

Jonas Ekselius

UPPSALA

Kristian Bergman

STOCKHOLM

Mikaela Kjeldsen

KI

Mårten Mattsson

ÖSTERSUND

Mattias Wretman

LUND

Erik Wallmark

ÖREBRO

Marja Rudenhed

GÖTEBORG

Annika Hellberg

**Mer information om
kongressombuden
finns på: [www.
psykologforbundet.se](http://www.psykologforbundet.se)
Se Kongressen 2010**

Förbundsjurist **Camilla Damell** svarar på juridiska frågor som rör psykologers yrkesutövning, juridiska ansvar, sekretessfrågor, journalføring, testhantering, anmälningsskyldighet vid misstanke om brott och mycket annat. Ingenting är för stort, eller för litet.

Har du frågor som rör din yrkesprofession – tveka inte! Mejla oss.

FOTO: TOMAS SÖDERGREN

När gäller sekretess?

FRÅGA: Gäller sekretess för uppgifter i psykologiska test, som används vid rekrytering, alla anställningar eller bara anställning av myndighetschefer?

Förbundsjuristen svarar:

Från och med 1 april 2010 gäller sekretess för uppgifter som hänför sig till test som används vid urval i anställningsärenden vid en myndighet. I lagtexten används begreppet urvalstest och med detta avses bland annat psykologiska undersökningar, personlighetstest, begåvningsprov, prestationsprov och liknande test som används vid urval i anställningsärenden. Sekretessen gäller för sådana uppgifter som lämnas eller framkommer vid testningen.

Det är inte bara själva uppgifterna i testet som skyddas. Sekretessen gäller också uppgifter i eventuella sammanställningar eller redovisningar av testresultat, som lämnas som underlag för ett beslut i anställningsärendet. Sekretessen

gäller i alla anställningsärenden vid en myndighet och är inte begränsad till anställningar av myndighetschefer. Sekretessen är inte heller begränsad till anställningsärenden som avser tillsvidareanställningar utan gäller även vid tidsbegränsade anställningar.

FRÅGA: Gäller sekretessen även när psykologiska test används för urval under pågående anställningar?

Förbundsjuristen svarar:

Den nya bestämmelse om sekretess i anställningsärenden omfattar, enligt förarbetena, inte test som en myndighet använder för personal som redan är anställd, till exempel för karriärplanering. Däremot gäller sedan tidigare sekretess för uppgifter som hänför sig till psykologiska undersökningar som sker inom ramen för en myndighets personalsociala verksamhet.

Huruvida psykologiska test, som görs

i samband med urvalsprocesser till olika tjänster och utbildningar under pågående anställningar, faller inom ramen för myndighetens personalsociala verksamhet är dock något oklart.

Utredningen om integritetsskydd i arbetslivet (SOU 2009:44) påvisade att psykologiska test, som en arbetsgivare låter genomföra och som inte är att hänföra till ett anställningsärende, inte kan betraktas som något annat än en psykologisk undersökning inom den personalsociala verksamheten.

Behovet av sekretesskydd mot spridning av uppgifter från psykologiska test är givetvis lika starkt i de fall testet genomförs under en pågående anställning som i de fall det gäller ett anställningsärende.

Mot bakgrund av utredningens uttalande bör tolkningen bli att sekretess även gäller för uppgifter som hänför sig till psykologiska test som genomförs under pågående anställningar. ■

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

39 kap 1 §

Sekretess gäller i myndighets personalsociala verksamhet för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog, personalkonsulent eller annan sådan befattningshavare som

särskilt har till uppgift att bistå med råd och hjälp i personliga angelägenheter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon närstående till honom eller henne lider men.

39 kap 5 a §

Sekretess gäller i ärende om anställning för uppgift som hänför sig till urvalstest, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon närstående till denne lider men.

HÅKAN NYMAN: Inte fel på normerna för WAIS-III

Håkan Nyman har reagerat på Gunnel Ingessons artikel om WAIS-III i nr 2. *Psykologtidningen* borde inte ha publicerat artikeln över huvud taget, anser Håkan Nyman. Han får svar av Gunnel Ingesson och chefredaktör Eva Brita Järnefors.

Att publicera dåligt underbyggda påståenden i en avdelning som man kallar "Forskning och metodutveckling" är ägnat att allvarligt ifrågasätta *Psykologtidningens* tillförlitlighet. Den artikel om påstådda brister i normerna för WAIS-III som stod att läsa i PT 2/2010 håller inte måttet för vetenskaplig forskning, och borde inte ha publicerats i den formen. Den var inte granskad av någon med forskningskompetens, och redaktionen underlät att låta psykologer med erfarenhet av såväl utprovning som klinisk och forskningsmässig användning av skalan kommentera texten.

Ansvar för denna olyckliga publicering vilar tungt på chefredaktören/ansvarige utgivaren. Om det verkligen fanns fog för sådan allvarlig kritik av ett av världens mest använda psykologiska test vore det naturligtvis ytterst viktigt att det kom fram, så att användarna kunde ta hänsyn till den. I själva verket rör det sig om ett av de psykologiska test som rätt använt har allra störst tillförlitlighet, även i Sverige!

WAIS-III utprovades i Sverige genom analys av data från normalpopulationen (n=342), flera valideringsstudier av kliniska grupper (n=20-41), och en korrela-

tionstudie (n=50). Analyserna av data visade att de psykometriska egenskaperna är goda (se manualen).

I ARTIKELN I PT 2/2010 anger Gunnel Ingesson att data samlats in genom att studenter på psykologprogrammet först testat varandra, och därefter övat genom att testa en annan person. Det är de senare protokollen som sedan använts som underlag för artikeln. Hur kan övningsprotokoll, som inte kunde användas för återkoppling till testpersonerna, få status som vetenskapliga data och leda till långtgående slutsatser om instrumentet? Studenter är inte kapabla att efter en (1!) övning kunna avgöra om de använt testet korrekt eller ej. 138 olika testledare, med mycket olika fallenhet och intresse för uppgiften, påverkar kvaliteten hos data påtagligt.

Inga andra exklusionskriterier än att testpersonen inte skulle känna studenten ifråga, samt inte ha kommit i kontakt med Wechsler skalorna tidigare anges. Endast ålder och kön registreras och hälften av testpersonerna är 23 år eller yngre. "De flesta" anges vara studenter på institutionen (och förstod kanske inte att deras resultat skulle komma att användas för andra ändamål?).

Kontrollen av insamlade data är inte tillförlitlig. Varken administreringsmanualen eller den tekniska manualen till WAIS-III återfinns bland referenserna till artikeln! I dessa hittar man uppgifter som gör att man kan undvika felaktiga slutsatser.

I arbetsminnesindex (ami) är det framför allt Sifferrepetition (SR) som står för det relativt låga resultatet. I de övriga två deltesten är resultatet närmare genomsnittet av de verbala deltesten. En felkälla i SR är att testpersoner inte uppfattar att uppgiften snabbt blir svårare, och de ökar därför inte ansträngningsgraden. I standardversionen av testet avbryter man efter två 0-poängsvar inom en uppgift, vilket kan inträffa oväntat tidigt. När sedan baklängesuppgiften presenteras reagerar de flesta testpersoner med ökad uppmärksamhet, eftersom man korrekt bedömer den som en mer krävande uppgift. Det är inte ovanligt att testpersoner får lägre resultat i den enklare framlängesuppgiften än i den svårare baklängesrepetitionen. Gjordes en sådan nyanserad analys? Hur instruerades studenterna att hantera en sådan avvikande prestation i själva testsituationen?

I MANUALEN VISAS hur stor skillnad mellan indexmått som är statistiskt signifikant, men också hur stor andel av normurvalet som hade en så stor skillnad eller större. Den siffran avgör den kliniska relevansen av skillnadsmåttet.

Där framgår att 44,8 procent av normurvalet hade en så stor skillnad som 10 poäng eller mer mellan Verbal Förståelse Index (VFI) och AMI. Den skillnad som redovisas i artikeln är inte fullt 11 poäng (se tabell 1).

DET STORA PROBLEMET i Gunnel Ingessons artikeldata är Snabbhetsindex (SI) och det är resultatet i Symboler-Kodning (SK) som avviker mest från förväntningarna. Inför publiceringen av WAIS-R 1994 restes samma invändningar mot (de amerikanska) normerna. Svenska testpersoner sades ha svårt att nå den amerikanska genomsnittsnivån. När resultaten från ett representativt urval analyserats, var genomsnittsprestationen någon tiondels råpoäng ifrån den amerikanska. Svenska testpersoner är inte långsammare än amerikaner. Normer som bygger på över 2 300 protokoll insamlade i USA är tillförlitliga även i Sverige.

Testpersoner anstränger sig mer när det tydligt framgår vad som är en bra respektive mindre bra prestation. I SK har varken testpersonen eller en oerfaren testledare någon möjlighet att genast veta vad som är högt eller bara genomsnittligt tempo. Och eftersom det är ett ganska tråkigt deltest så är det mest sannolikt att det inte är normerna det är fel på utan just testpersonernas ansträngningsgrad. Att vara snabb i SK är dessutom något helt annat än att lösa andra tidsbegränsade uppgifter inom tidsramen. Unga

människor hinner med uppgifterna och får poäng i prov med generösa tidsgränser, som inte är avsedda att mäta snabbhet i sig. Symboler-Kodning är reliabelt. Det är också det mest känsliga för alla sorters påverkan på hjärnfunktioner. I kliniska sammanhang ingriper testledaren om testpersonen inte sätter högsta fart. Gjorde verkligen studenterna det i sitt första övningsstest?

ARTIKELN I PT visar inte om de relativt låga resultaten i SK beror på svag incidentell inläring eller motorisk långsamhet, trots att procedurer för detta finns i standardversionen av WAIS-III. Detta är en brist som nog beror på att datainsamlingen ursprungligen inte hade syftet att belysa normerna, utan var just en övning för studenterna. Hur reagerar studenterna när deras övningsprotokoll används i ett annat syfte?

Självklart är en skillnad på 19 indexpoäng (se tabell 1) mellan Perceptuellt Organisationsindex (POI) och SI statistiskt signifikant. I detta fall är den eventuellt också kliniskt signifikant, eftersom endast 18,4 procent av normurvalet hade en skillnad som var så stor eller större. Detta gäller endast om indexmättet är ett sant mått på testpersonernas snabbhet i informationsbearbetningen. I det här fallet är det inte sannolikt, av skäl som redovisats ovan.

I tabell 1 redovisas testresultat för ett urval ur utprovningssurvalet. "Urvalet ur urvalet" består av 27 män och 34 kvinnor, 20-67 år gamla. Medianåldern var 24 år. Av tabellen framgår de mycket likartade resultaten, utom just i SK. Det beror på

	Urval ur utprovningssurvalet N=63		Artikelurvalet N=138	
	M	SD	M	SD
Deltest				
Ordförråd	12,0	2,2	12,8	2,2
Likheter	13,1	2,6	13,3	3,1
Information	13,3	2,4	14,4	2,2
VFI	116	12	120	13
Aritmetik	12,3	2,5	12,8	2,3
Sifferrepetition	10,2	2,8	10,3	2,6
Bokstavs-Sifferserier	11,6	2,9	11,6	2,5
AMI	109	14	109	12
Bildkomplettering	11,6	2,8	12,2	2,8
Blockmönster	13,3	2,9	13,1	2,8
Matriser	14,3	2,5	14,7	2,0
POI	119	13	121	13
Symboler-Kodning	11,0	2,9	9,7	3,0
Symbolletning	11,2	2,0	11,0	2,7
SI	105	12	102	14
Bildarrangemang	11,8	2,8	12,2	3,1
Förståelse	12,1	2,7	13,2	2,3
Figursammansättning	12,0	2,7	11,9	3,1
HIK	116	13	119	12

Tabell 1. Skalpoäng för deltesten ur WAIS-III och indexmått för ett urval ur utprovningssurvalet som efterliknar artikelurvalet med avseende på ålders- och könsfördelning.

att de testledare som samlade in data till utprovningen var speciellt utbildade, och att det skedde en fortlöpande kvalitetskontroll av de insamlade protokollen. Testpersonerna visste också att det gällde en kontroll av att skalan kunde fungera i Sverige.

Gunnel Ingesson hävdar att "det inte är samma individer som presterar lägre på Sifferrepetition som får ett lägre resultat på Symboler-Kodning". Detta antas visa att hypotesen att välfungerande personer har svårt att motivera sig i enkla uppgifter inte skulle stämma här. Den uppgiften är svår att tro på, och det redovisas inte någon korrelationskoefficient. För $n=138$ krävs att $r=.17$ för att $p=.05$. Var verkligen korrelationen lägre än så? Beräknades den på skalpoäng

eller på råpoäng? I utprovningssurvalet (se manualen) var korrelationen mellan SR och SK beräknad på råpoäng $r=.30$ ($p=.01$).

DEN MEST rimliga slutsatsen av de här redovisade jämförelserna är att det *inte* är fel på normerna för WAIS-III, utan att det var det sneda och okontrollerade urvalet av testpersoner och testledarnas oerfarenhet som orsakade de relativt modesta avvikelserna från de förväntade resultaten. I själva verket kan man ur de här jämförelserna dra slutsatsen att WAIS-III är påtagligt robust, och i de flesta avseenden ger förväntade resultat trots att de data som presenteras är insamlade av lika många testledare som testpersoner. Resultaten liknar de förväntade trots att de insamlade protokollen var

avsedda som övning, och inte var insamlade med syftet att vara underlag för en vetenskaplig rapport. Det betyder att kompetenta användare (se Internationella riktlinjer för testanvändning: <http://www psykologforbundet.se/yrket/Sidor/tester.aspx>) tryggt kan fortsätta använda WAIS-III enligt anvisningarna i manualen. Vill man ytterligare nysansera sina bedömningar rekommenderas det neuropsykologiska tilläggs materialet som återfinns i WAIS-III NI.

De psykologer i Sverige som vill fördjupa sina kunskaper om test och psykologiska utredningar kan dessvärre inte göra det genom att läsa vår egen tidning. I senaste numret av Tidsskrift for Norsk Psykologforening (Mars 2010) finns en artikel av en helt annan vetenskaplig

kaliber, som också handlar om WAIS-III. Läs gärna och jämför. Det är hög tid att Psykologtidningen öppnar sina spalter för den sortens rapporter!

SOM DEN uppmärksamme läsaren av *Psykologtidningens* annonser och andra källor kunnat notera så pågår just nu ett av de största normeringsprojekten i de nordiska länderna någonsin. Arbetet med WAIS-IV påbörjades redan innan publiceringen i USA 2008 med översättning av manualen och alla uppgifter i skalan. Stärkta av erfa-

renheterna av utprovningen av D-KEFS och WMS-III i Sverige och Norge parallellt beslöt Pearson Assessment att skapa en gemensam skandinavisk version. En pilotversion av de verbala deltesten arbetades fram i samarbete med en grupp psykologer från Sverige, Norge och Danmark. I denna eftersträvades största möjliga likformighet för att bereda vägen för en senare gemensam normering, där data skulle kunna läggas samman. Den pilotstudie som genomfördes under våren 2009 resulterade i en färdig normeringsversion,

som under februari 2010 använts i en koncentrerad datainsamling som kommer att omfatta närmare 800 testpersoner. Dessa kommer att vara representativa för befolkningen i de nordiska länderna med avseende på könsfördelning, ålder (16-74 år) och utbildningsnivå. I Sverige insamlas också data för personer mellan 75 och 89 år.

Wechslerskalorna har spelat en dominerande roll i psykologiska undersökningar under de senaste 70 åren. Den nya generation av vuxenversionen WAIS-IV

som publiceras i de nordiska länderna i slutet av 2010 kommer att motsvara högt ställda förväntningar. ■

HÅKAN NYMAN

Psykolog, specialist i neuropsykologi, doktor i medicinsk vetenskap

REFERENSER:
Wechsler D WAIS-III Manual. Pearson Assessment, 2004.

Fotnot:

Håkan Nyman vill påpeka att han har medverkat i översättningen och utprovningen av såväl WAIS-R, WAIS-III, WAIS-III NI och WAIS-IV, och har arvoderats för detta.

GUNNEL INGESSON SVARAR: Det finns en skevhet i normeringen

– Min rekommendation att man inte ska dra alltför stora växlar på signifikanta skillnader mellan indexpoäng, kvarstår, skriver Gunnel Ingesson.

Det är utmärkt att WAIS-IV kommer att genomgå en prövning i Sverige och Skandinavien med en betydligt större normeringsgrupp än vad som var fallet med WAIS-III.

Den främsta invändningen mot de resultat som jag presenterat är att studenterna inte är tillräckligt vana testanvändare för att man ska kunna dra några slutsatser utifrån de testprotokoll som de lämnat in. Givetvis kan man inte veta om studenterna har genomfört testet på ett korrekt sätt. Min erfarenhet är emellertid att om det är några som är måna om att göra rätt, så är det psykologstudenter under utbildning, med andra ord har jag en högre tilltro till

studenternas förmåga än Håkan Nyman har. Det faktum att de inte får ge återkoppling till testpersonen har inte att göra med om de genomfört testningen på ett korrekt sätt, utan beror på att de inte bedöms tillräckligt förberedda för att hantera de möjliga reaktioner som en sådan återkoppling kan ge upphov till.

NÄR DET GÄLLER Nymans kritik av de slutsatser jag drar, handlar det nog egentligen mest om hur man definierar tillförlitlighet. Utifrån den tabell som Nyman presenterar kan man dra slutsatsen att testet är tillförlitligt i betydelsen stabilt. Det urval av testpersoner som liknar dem som jag har redovisat visar på samma tendenser som i min

artikel, det vill säga stora skillnader mellan VFI och AMI samt mellan POI och SI. Alltså kan man dra slutsatsen att testet är tillförlitligt i betydelsen att man får samma resultat vid ett flertal testningar med testpersoner som liknar varandra.

Å andra sidan om man definierar tillförlitlighet som att de resultat man får avspeglar ett genomsnitt av referensgruppen blir det mera problematiskt. Nyman skriver att 44,8 procent av normurvalet hade en så stor skillnad som 10 indexpoäng mellan Verbal Förståelse Index (VFI) och AMI. Det innebär att nästan hälften av alla i normgruppen har en signifikant skillnad (> 10 indexpoäng) mellan VFI och AMI. Då drar i alla fall jag slutsatsen att det finns en skevhet i normeringen. I det urval jag har presenterat var det 53 procent som hade en

skillnad > 10 indexpoäng.

Sammanfattningsvis kvarstår min rekommendation att man inte ska dra alltför stora växlar på signifikanta skillnader mellan å ena sidan de deltest som utgör VFI och POI och de deltest som ingår i AMI och SI när det gäller normal- och välbegåvade personer.

NU TILL NÅGRA detaljer. Nyman skriver: ”En felkälla i SR är att testpersoner inte uppfattar att uppgiften snabbt blir svårare, och de ökar därför inte ansträngningsgraden.”

Detta har jag diskuterat med studenterna som hållit med om att det nog kan ha varit så ibland. Jag kan bara konstatera att det är en möjlig felkälla, som gör att resultatet kan bli missvisande, men kan inte inse att den här gruppen testpersoner skulle ha reagerat annorlunda än

andra normal- och välbevårdade personer. Alltså är det något som gör resultatet på framlänges SR mindre tillförlitligt.

”Hur instruerades studenterna att hantera en sådan avvikande prestation i själva testsituationen?”

DET ÄR INTE ENKELT ens för en van test användare att uppfatta hur mycket testpersonen anstränger sig på SR. Och menar Nyman att man mitt i testet ska påpeka att det blir svårare och svårare och att man måste anstränga sig mera? I så fall bör detta stå i instruktionerna till deltestet. Något att tänka på till WAIS-IV?

”I SK har varken testpersonen eller en oefaren testledare någon möjlighet att genast veta vad som är högt eller bara genomsnittligt tempo. Och eftersom det är ett ganska tråkigt deltest så är det mest sannolikt att det *inte* är normerna det är fel på utan just testpersonernas ansträngningsgrad.” Återigen, varför just dessa testpersoner?

”I kliniska sammanhang ingriper testledaren om testpersonen inte sätter högsta fart. Gjorde verkligen studenterna det i sitt första

övningstest?” Detta var inte ett kliniskt sammanhang och tvärtom är jag noga med att påpeka för studenterna att de standardiserade instruktionerna är till för att höja reliabiliteten i testet. Återigen bör man kanske tänka på detta till WAIS-IV?

Konstiga korrelationer: ”Den uppgiften är svår att tro på, och det redovisas inte någon korrelationskoefficient. För $n=138$ krävs att $r=.17$ för att $p=.05$. Var verkligen korrelationen lägre än så?”

KORRELATIONEN mellan SR och SK (skalpoäng) var 0,073 och alltså inte signifikant. Någon korrelation mellan råpoängen på dessa deltest har inte beräknats, men eftersom åldersspridningen i testgruppen var så pass liten är det sannolikt att detsamma gäller råpoäng.

”Resultaten liknar de förväntade trots att de insamlade protokollen var avsedda som övning, och inte var insamlade med syftet att vara underlag för en vetenskaplig rapport.”

Den tabell som Nyman presenterar med ett urval av testpersoner som liknar dem som jag har redovisat, visar på samma tendenser som i min artikel. Det talar för att resultaten är förhållandevis tillförlitliga, och att den slutsats jag drar, det vill säga att man inte ska dra alltför stora växlar på signifikanta skillnader mellan indexpoäng, är riktig. ■

GUNNEL INGESSON

Fil dr, psykolog
Specialist i neuropsykologi och klinisk psykologi
Lektor vid Institutionen för psykologi, Lund

EVA BRITA JÄRNEFORS SVARAR: Gunnel Ingessons artikel gav läsvärd debatt

Psykologtidningen är ingen vetenskaplig tidskrift, men publicerar medlemmarnas artiklar om forskning och metodutveckling samt forskningsdebatt, skriver chefredaktör Eva Brita Järnefors i ett svar till Håkan Nyman.

Psykologtidningen är en medlemstidning och inte en vetenskaplig tidskrift. Tidningen har inte de ekonomiska eller personella resurserna som krävs för en sådan tidskrift. Det är inte heller tidningens uppdrag.

EFTERSOM INTRESSET för forskning och metodutveckling är stort inom psykologkåren publicerar redaktionen forsknings- och metodartiklar samt forskningsdebatter. Redaktionen tar både egna initiativ till sådana artiklar och publicerar spontant inkomna artiklar. Att sända in artiklar om forskning, studier, specialuppsatser och andra uppsatser är öppet för alla medlemmar, även för de studerande. När redaktionen är osäker på kvalitetsnivån anlitar vi lektörer med kompetens inom det aktuella området.

Fil dr Gunnel Ingessons artikel om WAIS-III (*Psykologtidningen* nr 2/10) är en välskriven och problematiserande studie som svarar mot tidningens inriktning. Att hennes artikel är av intresse för läsarna har läsareaktioner visat. Utan den hade vi inte heller fått denna läsvärda debatt om WAIS-III mellan dig och Gunnel Ingesson.

Psykologtidningen välkom-

nar artiklar av den kaliber som du nämner att *Tidskrift för Norsk Psykologforening* i mars 2010 publicerat om WAIS-III. *Tidskrift för Norsk Psykologforening* har dock helt andra resurser än *Psykologtidningen*.

Detta nummer av *Tidskrift för Norsk Psykologforening* består av 116 sidor varav 33 annonsidor. *Psykologtidningens* marsnummer uppgick till endast 44 sidor varav 7 annonsidor. Bristen på psykologer i Norge ger både platsannonser och större ekonomiska resurser till det norska förbundets tidskrift.

DEN SOM HAR FÖLJT *Tidskrift för Norsk Psykologforening* under de senaste åren har kunnat se att den utvecklats från att vara en forskningsinriktad tidskrift till att påminna mer om *Psykologtidningen* med ett varierat innehåll av vetenskap, psykologi, intervjuer, aktuellt, debatt, krönikor med mera. Det tyder på att även norska psykologer vill läsa om annat än forskning i sin medlemstidning. ■

EVA BRITA JÄRNEFORS
Chefredaktör

Fler debatt-
inlägg och
recensioner på
www.psykologtidningen.se

”Etikrådets råd undergräver trovärdigheten för kåren”

Intervjun med Per Magnus Johansson i *Psykologtidningen* (nr 2/10) väcker fler frågeställningar än klargöranden, anser psykolog Stig ÅGRAHN: – Med all respekt för Etikrådets ordförande, men hans råd måste diskuteras då jag upplever dem som osakliga.

Jag är ingen expert på etikområdet, men jag har skrivit ett och annat intyg. Det är alldeles riktigt att det måste vara problematiskt utifrån etisk synvinkel att skriva intyg om någon man inte har träffat. Att den omskrivne kan känna sig kränkt är inte heller svårt att förstå. Sannolikt skulle inte en rättslig instans ta någon notis om intyget då det bygger på andrahandsuppgifter. Att då skriva och ta betalt för ett intyg måste därför också anses vara oetiskt. Artikeln i *Psykologtidningen* är viktig att diskutera då det även handlar om psykologers trovärdighet.

I intervjun med Etikrådets ordförande Per Magnus Johansson är det oklart vad som ska intygas, samt vilket slags intyg som diskuteras. Som psykolog måste man väl först göra klart vad intyget ska handla om, vad som ska intygas eller bedömas? Sedan får man ta ställning till om man kan bedöma och intyga detta.

ÄVEN OM DET är otydligt i artikeln verkar det ändå mest handla om intyg i samband med vårdnadstvister. I en vårdnadstvist är det inte, som beskrivs i artikeln, en fråga om vem som är mest lämplig som vårdnadshavare som rätten har att ta ställning till.

Det är om någon är olämplig som vårdnadshavare.

Det vanliga är väl att intyga vårdnadshavarens kompetens som vårdnadshavare. Det kan även handla om att man intygar att en behandling pågår, att en vårdnadshavare tillfrisknat, brutit ett missbruk etc eller annat som rätten kan ha nytta av inför sitt beslut. Dock bara sådant man själv har direkt kännedom om.

RÅDET ATT TRÄFFA båda parter och utifrån det skriva ett intyg har jag svårt att förstå. Först är det oklart vad man avser att bedöma. Om det är att bedöma om den ena parten är bättre vårdnadshavare än den andra, så är det illa. Det är inte det frågan handlar om. Lika illa om man avser att bedöma om någon är olämplig. Att bedöma någon eller bådas parter förmåga som vårdnadshavare kan vara en uppgift för psykologer. Jag har svårt att se varför samma psykolog skulle träffa båda parter.

I artikeln och i de råd som Etikrådet ger framkommer inget skäl till varför man skulle föredra att göra så. Möjligen är det för att ställa deras förmågor som vårdnadshavare mot varandra, men det är väl rättens sak? Det är ju rätten som ska

fatta beslut om någon av vårdnadshavarna är olämplig. Den ska även ta bäge parterers inlagor i beaktande. Som psykolog ska man väl inte ta ställning till vem som är mest lämplig som vårdnadshavare. Psykologens roll kan väl på sin höjd vara att beskriva ”vårdnadshavarkompetensen” ur en funktionell synvinkel. Då kan det väl inte vara något problem med att två olika psykologer gör en separat bedömning av ”sin” vårdnadshavare?

ATT TVÅ PSYKOLOGER i ett vårdnadsärende skulle göra en korsvis bedömning av båda vårdnadshavarna, som Per Magnus Johansson föreslår, skulle nog inte öka trovärdigheten hos kåren utan snarare minska den. Jag har väldigt svårt att se vad som skulle vara idealt med det. Det tar ju dubbelt med resurser och ger snarare en bild av psykologer som inte tillräckligt kompetenta.

Etikrådet ger även ett råd att man ska föregripa patientens önskemål om intyg genom att säga ”Om det blir en tvist och du vill ha ett intyg, ta kontakt med en annan psykolog eller annan person.” Varför skulle man över huvud taget väcka frågan och kanske få ett brott i alliansen? Väcka tanken om ett intyg som sannolikt ingen rättslig instans egentligen vill ha? Varför skulle man sätta upp en sådan gräns för patienten? Sannolikt skulle nog patienten tycka att det var ett märkligt avståndstagande. Jag tycker det snarare

vittnar om en misstro mot psykologers kompetens. Om frågan kommer upp förväntas man väl som psykolog kunna hantera den.

DET GENERELLA rådet att patienten ska vända sig till någon annan psykolog om behov av intyg skulle uppstå, känns inte bra. Det beror ju på vad man ska intyga. Vill patienten ha ett intyg med omdömen om den andre vårdnadshavaren borde kanske rådet vara att kontakta en advokat i stället och inte sätta en kollega i samma svårighet som man själv vill undvika. I andra fall kan det vara fullt naturligt att man som psykolog gör en bedömning och skriver ett intyg om det man ser och har kännedom om.

Skulle man som psykolog följa de råd som ges i artikeln är det väl mera sannolikt att trovärdigheten för kåren undergrävs snarare än stärks. ■

STIG ÅGRAHN
Psykolog

Etikrådets ordförande svarar: ”Resonemanget var abstrakt”

– Mitt hypotetiska exempel utgick från premissen att vad som är sant eller inte sant är av avgörande betydelse för all psykologisk verksamhet, skriver Per Magnus Johansson.

Etikrådet inom Sveriges Psykologförbund får in olika klagomål. Det vanligaste klagomålet görs av enskilda som

upplever sig ha blivit ofullständigt och alltför subjektivt beskrivna och i värsta fall felaktigt diagnostiserade eller bedömda i intyg. De flesta av dessa intyg är skrivna av psykologer som inte har träffat en eller flera av de personer som beskrivs, diagnostiseras eller bedöms i intyget.

Det är i dag inte ovanligt att enskilda människor som befinner sig i olika tvister med skilda myndighetspersoner knyter förhoppningar till intyg skrivna av bland annat psykologer. De tänker sig att dessa intyg ska hjälpa dem att uppnå vad de tror sig vilja erhålla.

DET ÄR SANT som psykolog Ågrahn skriver att det är rätten som fattar beslut i rättsliga frågor. Det är därför det finns ett rättsväsende. Men problemet är att desperata och förtvivlade människor som vill påverka rättsliga beslut tänker sig att bland annat psykologintyg av skilda slag kan påverka rättsbeslut. Det är där den avgörande frågan kring psykologintyg finns och detta gör att det

finns anledning att ställa särskilt stränga krav på kvalitén på psykologintyg.

Det verkar som psykolog Ågrahn är ovan vid att föra abstrakta resonemang. Det är fullt möjligt att föra ett abstrakt resonemang utan att det ska praktiseras. Jag sade i intervjun: ”Hypotetiskt skulle man kunna tänka sig att rätten i en vårdnadstvist får ett intyg från vardera parten, och båda är lika positiva till den part de har träffat och negativa till den part de inte har träffat. Det ideala förhållandet skulle då vara att båda psykologerna träffade båda parter, lade ned lika stor möda på båda parter och att psykologerna kom fram till samma omdöme om båda parter. På det sättet skulle på sikt psykologkårens trovärdighet i vårdnadstvister öka.”

Mitt hypotetiska exempel – ett antaget exempel – utgick från premissen att vad som är sant eller inte sant är av avgörande betydelse vid all psykologisk verksamhet. Frågan om hur man får till stånd ett omdömesgillt utlåtande eller intyg till skillnad från en alltför subjektivt färgad partsinlägga är av stor betydelse för förtroendet för psykologer. Att säga nej till vissa problematiska uppdrag och ja till andra arbetsuppgifter minskar inte förtroendet för psykologkåren. Tvärtom, det ökar tilltron.

DET VERKAR RIKTIGT som Stig Ågrahn skriver om sig själv att han är ”ingen expert på etikområdet”, men vad värre är, han verkar sakna erfarenhet av de allvarliga problem som ofullständiga och problematiska intyg skapar. Dels för dem som blivit ett offer för denna typ av intyg och dels för kåren som helhet.

JAG REKOMMENDERAR dig därför att studera de spännande och verkligt lärorika böcker som finns i etik för psykologer. I dessa böcker finns många matnyttiga tankar om etik och psykologarbete och ofta gedigna avsnitt om intygsskrivning. Jag avslutar mitt svar genom att citera en av dessa böcker:

”Psykolog ska i intyget

endast uttala sig om sådant som han eller hon har personlig kännedom om, med detta menas förstahandsinformation. Detta kan tyckas självklart, men genom åren har just detta varit den vanligaste orsaken till att psykolog får klagomål och disciplinpåföljder.” (s 50) *Rätt & Vett – om juridik och etik i psykologiskt arbete.*

Boken är författad av Ulla Ek (psykolog, psykoterapeut och docent), Susanne Linder (advokat med särskild inriktning mot social och familjerätt) och slutligen Ilse Wetter (jur kand och fil dr). Denna bok, skriven av tre kunniga kvinnor, innehåller väsentlig och användbar kunskap för psykologer. Att bedriva regelbundna studier i etik tillsammans med att reflektera över sin psykologpraktik är det bästa sättet att nå fram till gedigen kunskap. Det sista gäller oss alla. ■

PER MAGNUS JOHANSSON
Ordförande i Sveriges Psykologförbunds Etikråd

DISPUTATIONER

Maria Melén Fäldt har disputerat på avhandlingen ”En studie av anställdas upplevelser och lärande i samband med organisationsförändring”, Institutionen för psykologi vid Lunds universitet.

Irene Jansson: ”Femårsuppföljning av tvångsvårdade kvinnor”, Institutionen för psykologi, Lunds universitet.

Lars Eriksson: ”Visual Flow Display for Pilot Spatial

Orientation”, Institutionen för psykologi, Uppsala universitet.

Lars-Erik Hedlund: ”Response Time as Self-schema Indicator: Implications for Personality Assessment”, Institutionen för psykologi, Uppsala universitet.

Nathalie Peira disputerar 21 april på sin avhandling ”Guided by Fear: Effects on attentions and awareness”, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet.

Helena Falkenberg: How privatization and corporatization affect healthcare employees’ work climate, work attitudes and ill-health”, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet.

Jan Bergström disputerar 23 april, kl 09.00 på avhandlingen ”Internet-based Treatment for Depression and Panic disorder. From development to deployment.” Hörsalen, Novum, Karolinska universitetssjuk-

huset, Huddinge.

Institutionen för klinisk neurovetenskap, KI.

Fumiko Kakihara försvarar 17 maj, kl 13.00, Hörsal L2, Långhuset, sin avhandling i psykologi ”Incorporating adolescents’ interpretations and feeling about parents into models of parental control”, Örebro universitet.

Matnyttig bok för skolpsykologer

◆ Som skolpsykolog under mer än ett kvarts sekel har jag varit med om att rekrytera och ta emot många nya kolleger. Varje gång har jag önskat att jag haft ett färdigt ”paket” med matnyttig litteratur som innehåller inspiration, hopp och verktyg för yrket.

Och nu finns det som bok! Enligt redaktören Elinor Schäd är boken just sprungen ur ett självupplevt behov som ny i yrket. En eloge för det gedigna urvalet av medförfattare med såväl praktisk erfarenhet av arbete i skolan, som med anknytning till forskarvärlden.

Boken har en ambitiös spännvidd. Första delen handlar om skolan som organisation, dess regelverk och juridik. I Åsa Backlunds kapitel ”Elevhälsoarbetet i skolan” finns en utmärkt diskussion om elevhälsoarbetets problem, exempelvis brist på ledning och dåligt utnyttjande av olika yrkesgruppers kompetens. Stödet till elever blir inte optimalt. Frågan är om dessa sorgliga påståenden kan verka avskräckande på nya psykologer eller om de väcker kampanda för förändring?

I kapitlet nämns också möjligheten att använda skolan som arena för preventivt arbete, där skyddsfaktorer erbjuds för barn som lever med många riskfaktorer.

Den bästa av världar

I kapitlet ”Vision och verklighet” beskriver Anita Magni-Olsson och Jan Olsson olika dilemman, som att utbildning liknas vid en ”marknad” där skolan, ett

PSYKOLOG I SKOLAN

Av Elinor Schäd (red.)
Studentlitteratur, 2009.

allmänintresse, balanserar på en skör tråd mellan stat och kommunpolitiker. Här visas den dolda agendan i skolan upp. Lyssna bara på den här meningen: ”Genom skriftliga omdömen och betyg kvitterar alltför många elever ut beviset på sina föräldrars leverne och levnadsvillkor och pedagogers förmåga att skapa relationer i stället för på sin verkliga förmåga.” En skarp kontrast till de första kapitlen där skolan beskrivs som den bästa av världar.

Boken innehåller även ett antal kapitel om olika verktyg som kan användas av psykologen i skolan. För det direkta arbetet på individnivå beskrivs psykologens utredningsarbete. Det indirekta arbetet via personalen beskrivs i två alternativa konsultationsmodeller. Därtill presenteras verktyg för psykologens arbete på organisationsnivå, den universella preventionen för breda grupper i skolan. MI, Motiverande samtal, och SET, Social och Emotionell Träning, är exempel på meto-

der som är evidensbaserade och finns på Folkhälsoinstitutets lista över vetenskapligt beprövade metoder. Här ansluter boken till den goda trenden att söka arbetsätt som visat effekt under välkontrollerade former. Avståndet mellan forskar- och skolvärlden har länge varit alltför stort!

Konsultation och handledning

Att konsultationsmodellerna tas upp först i boken står möjligen för en prioritering utifrån att de är mindre kända för den nyutbildade, än vad utredningsmetodiken är. Kapitlen om konsultation och handledning ger inspiration att erövra dessa utmärkta redskap i den nya yrkesrollen. Gunilla Guvå och Britta Liljegren ger teoretiska kopplingar, som till exempel på handfasta tillvägagångssätt, och varnar för fallgropar.

Utredningsblockets tre kapitel avhandlar utredning av utvecklingsstörning, dynamisk utredning och utredning av läs- och skrivsvårigheter. Birgitta Norrmans beskrivning av utredningar inför eventuellt mottagande i särskolan har både djup och bredd. Hon tar även upp de svårigheter som psykologen hamnar i vid utredning av elever med annat modersmål. Hon ger där även en utmärkt exposé över forskning kring utveckling av andraspråk och undervisningsmetoder för god tvåspråksutveckling, något som inte självklart är allmångods för oss psykologer.

Även Christer Jacobson

har ett brett anslag när han beskriver området läs- och skrivsvårigheter. Med sin cirkelmodell öppnar han för komplexa förklaringar där miljö- och medfödda faktorer samvarierar. Att undervisas av en oerfaren lärare och att ha en förälder med dyslexi är båda exempel på riskfaktorer. Att generellt betrakta svårigheter på detta sätt, som samspel mellan stress- och sårbarhetsfaktorer minskar risken att ensidigt hamna i förenklade diagnoser.

Liknande svårigheter hos olika elever kan ses utifrån olika orsaksbakgrund. Ett välbegåvat barn, uppväxt i en rik språkmiljö, med fonologiska svårigheter i bagaget, får kanske liknande läsproblem som ett mindre begåvat barn från en torftig språkmiljö, men utan fonologiska problem.

Positiv förväntan

Detta synsätt förutsätter ett tvärvetenskapligt angreppssätt i utredningen. Ett sådant beskriver Jacobson med fokus på psykologdelen med intressanta utvecklingar kring arbetsminnesfunktionen och automatiseringens betydelse vid läsning.

Vad får då den nya psykologen i skolan med sig i sitt arbete via den här boken? De får positiv förväntan och nyfikenhet inför nya kolleger, men också en bra bas inom viktiga områden, uppdaterad från senaste forskning. Hon eller han får dessutom ett smakprov på användbara metoder. Det motverkar de håglöshetskänslor som lätt drabbar skolpsykologer vid komplexa frågeställningar i lärarrummet. Frågor som aldrig besvarades under utbildningen.

Vad ger boken oss psy-

kologer som har arbetat länge i skolan? Kanske en välkommen kondensering av vetandet inom området med uppfräschning av områden vi inte hinner fördjupa oss i.

Inspirerande kunskap

En svaghet med boken är avsaknaden av ett kapitel om preventionsforskning inom skolområdet. Där finns mycket inspirerande kunskap, som bland annat presenteras på utbildningar för skolors elevvårdpersonal och som ges vid Örebro och Lunds universitet. I det kapitlet hade jag velat se den skolforskning som Lennart Grosin och Terje Ogden gjort och som handlar om hur man får goda resultat och psykiskt välmående i skolan. Deras forskning visar på möjligheten att använda kunskapsbaserade interventioner i arbetet med skolklimat och samspel och detta vore en utmärkt utveckling av elevhälsoarbete i skolan, där psykologer kan bidra.

Kapitlet "Den etiska relationen i klassrummet" är något svårgripbart. Själva ämnet, det pedagogiska mötet, är oerhört viktigt, speciellt för den som är yrkes- och/eller livsoerfaren. Men presentationen blir för komplicerad utifrån filosofen Lévinas begrepp (Den Andre, Ansiktet, med mera).

Jag hade även gärna sett en annan beskrivning av mötet mellan pedagog och barn, där pedagogen har det professionella ansvaret. Det etiska dilemmat i en asymmetrisk relation hade behövt bli mer levande och tydligt. I Barnkonventionen och ICDP/Vägledande samspeleprogram finns alternativa beskrivningar av hur skolan och pedagogerna kan axla

ansvaret för att skapa ett klimat där man möter barn och föräldrar med empati och ömsesidighet. I ICDP beskrivs hur den vuxnes ansikte är Barnets spegel och hur klimatet runt oss kan såväl syresättas som förgiftas beroende på de möten vi skapar. Den sortens levandegörande av samspel hade gjort det lättare att reflektera över de möten vi har i skolan. ■

KRISTIN HINTZE

Psykolog och specialist i pedagogisk psykologi
kristin.hintze@helsingborg.se

NYTT I TRYCK

Fackföreningarna och framtiden

FACKETS KULTURKRIS

– metaforer som organisationsterapi
Av Andreas Bergsten
Dialoger Förlag och Metod AB, 2009

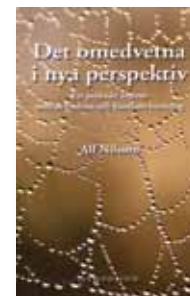
◆ Andreas Bergsten har studerat fackliga ledares svårigheter att formulera och beskriva sitt uppdrag och villkoren i arbetslivet har förändrats under senare år. Individualism och oförmåga att urskilja intresseinställningar ses som kulturellt förankrade tankemönster som hindrar fackets självförståelse.

Andreas Bergsten är psykolog och har arbetat med ledarskap och organisationsutveckling i många år. *Fackets kulturkris – metaforer som organisationsterapi* är framlagd som avhandling vid KTH, Industriell ekonomi och organisation/ITM 2009. ■

Perspektiv på det omedvetna

◆ Professor emeritus Alf Nilsson har i sin senaste bok *Det omedvetna i nya perspektiv. Ett psykiskt system mellan hudens och känslans beröring* valt att belysa det omedvetna, beskrivet av Sigmund Freud. Som titeln aviserar sker detta i ljuset av modern teori och forskning, inom främst psykologi och neurobiologi. Huvudspåret i boken är utvecklingsperspektivet, såväl fylo- som ontogenetiskt. Människan och hennes psykiska funktioner är ett resultat av evolutionen.

I *Drömydning* formulerade Freud sin teori om det omedvetna som ett psykiskt system. Denna formulering förblev han trogen genom hela sin vetenskapliga gärning. "Drömydning är mitt enda verkligt betydelsefulla vetenskapliga bidrag", ska Freud ha yttrat mot slutet av sitt liv. Freud var den förste att beskriva det omedvetna som ett psykiskt system som fungerade enligt andra regler och principer än vad som gäller för det medvetna tänkandet. Han gick dock aldrig själv riktigt till botten med denna upptäckt. Den chilensk-italienske psykoanalytikern, och professorn i psykiatri, Ignacio Matte Blanco tog sig an denna uppgift, med matematisk logik som verktyg och språk. Enligt Matte Blanco fungerar det omedvetna enligt symmetrisk logik, där endast likheter beaktas och individualitet negligeras. Det medvetna fungerar däremot enligt aristotelisk logik, där skillnader och individuali-

DET OMEDVETNA I NYA PERSPEKTIV

– Ett psykiskt system mellan hudens och känslans beröring
Av Alf Nilsson
Symposion, 2009.

ter är i fokus. Dessa logiska principer är inbördes oförenliga och kan inte översättas till varandra.

Människan fungerar alltid utefter båda i ett växelspel som Matte Blanco kallar bi-logik. Freud betonade tidigt att det omedvetna som sådant aldrig kan bli medvetet. Matte Blancos förklaring till detta är just den inbördes logiska oförenligheten. De psykiska strukturer som enligt Matte Blanco bäst svarar mot den bi-logiska funktionen är emotionerna: "[E]motionen och det omedvetna är i grunden samma sak".

Affekternas roll

Författaren använder Silvan Tomkins affektteori för beskrivningen av människans emotionalitet. Enligt Tomkins är affekterna människans primära motivationssystem. I evolutionärt hänseende är affektssystemet ett värderingsystem som var ett primärt "tänkande" i ett tidigare evolutionärt stadium. Affekterna

gav då en direkt handlingsorienterad information till individen. Med utvecklingen av neocortex och den kognitiva förmågan har affekterna fått en annorlunda roll. De är nu analoga förstärkare av vilket stimuli som helst. Som förstärkare är affekterna abstrakta, obundna till sina objekt, självförstärkande, smittsamma, och generella till tid och rum. Affekterna talar aldrig i egen sak, men inget blir en meningsfull angelägenhet, som inte får affektiv färgning. Mestadels verkar de i bakgrunden, men är styrande för medvetande och handling. Tomkins säger att "[K]ännetecknen som Freud tillskrev det omedvetna är också utmärkande för affekterna."

Människan är den kognitivt mest utvecklade varelsen, och också den mest relationellt orienterade. Ett nyfött människobarn är unikt hjälplöst, helt beroende av relationen till föräldrar för omvårdnad, beskydd och utveckling. De affektiva banden är det bärande under den tidiga barndomen, då den kognitiva utvecklingen långsamt fortskrider. Med stöd i Jean Piagets epistemologiska teori om människobarnets kognitiva utveckling i stadier framhåller författaren två milstolpar. Etableringen av förmågan till rekognition vid ungefär 8 månaders ålder, och förmågan till evokation vid runt 3 års ålder. Det är framför allt under perioden där emellan som affektiva och rekognitiva mönster, eller scripts, upprättas inom varje individ. Med etableringen av den evokativa förmågan – och språket – träder barnet in i en högre form av medvetande. Detta

medvetande stänger dörren till den tidigare rekognitiva föreställningsvärlden. Den kvarstår som ett invariant system, *Systemet för rekognitiva föreställningar*, vilket som sådant aldrig är åtkomligt för medvetandet. Det är samtidigt den fond utan vilken det medvetna tänkandet, skulle sakna fäste och avstamp.

Författaren refererar grundligt den forskning som, i laboratoriemiljö, under decennier bedrivits om perception och processer på omedveten nivå. Forskningsresultaten ger inget utrymme för tvekan om att dessa fenomen existerar. I den mera djuplodande humanvetenskapen kan sådan bevisning aldrig tillhandahållas. Författaren kan dock övertygande argumentera för det omedvetnas existens även som *system* och ständigt närvarande bakgrund ur psykologiskt, formellt logiskt, neurobiologiskt, lingvistiskt, epistemologiskt och evolutionärt perspektiv. I boken ägnas också stort utrymme åt att ge teorierna belysning, med hjälp av autentiska fallbeskrivningar.

Mötesplats för teoretiker

Detta är en bok av stor betydelse. Ur en monstruös kunskapsmassa destilleras de relevanta delarna mästerglädigt ned i bokens behändiga format på mindre än 300 sidor. De olika teoretikerna möts ständigt i den löpande texten, med författaren som livligt engagerad kunskapare och moderator. Författaren har ett stringent och tydligt språkbruk och vänder sig hela tiden direkt till sin läsare, mån om att förmedla sitt budskap. I ansatsen att belysa det omedvetna fogar

författaren samman teorier från vitt skilda områden till en meningsfull och begriplig kontext, och som läsare får man ständiga "aha-upplevelser".

Utgångspunkten är Sigmund Freuds beskrivning av det omedvetna, men den vetenskapliga ansatsen sträcker sig över hela det psykologiska fältet. Boken borde därför vara av stort värde för alla som arbetar inom detta fält, oavsett metodologi. Av samma skäl borde den ha en självklar plats som kurslitteratur på psykolog- och psykoterapeututbildningar. ■

MATS NILSSON

Psykolog, psykoterapeut och specialist i klinisk psykologi, Lund

NYTT I TRYCK

Livsstil och hälsa

HÄLSA OCH PSYKOLOGI

Av Sven Ingmar Andersson
Studentlitteratur, 2009

◆ Vad betyder livsstilen för hälsan? Varför fortsätter människor med hälsofärliga beteenden trots att de är medvetna om riskerna för sjukdom? På vilket sätt påverkar stress risken att bli sjuk?

Frågor som rör hälsa, sjukdom och psykologi tas upp i denna bok av Sven Ingmar Andersson, som undervisar i hälsopsykologi vid Lunds universitet. Boken vänder sig bland annat till studenter, forskningsstuderande och yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården.

Magnus Westin, Hägersten
Isabelle Nilsson Vestring, Uppsala
Lena Bäcklund, Hönö
Lina Aldrin, Umeå
Maria Sune, Lund
Kristina Bohman, Göteborg
Ida Johansson, Örebro
Magnus Ivarsson, Älvsjö
Lina Eriksson, Umeå
Erik Jarl, Umeå
Neda Dimova-Bränström, Umeå
Maja Rydlöv, Limhamn
Helene Eriksson, Bonässund
Erik Wennberg, Stockholm
Rukiye Ekici, Holmsund
Niklas Svenlin, Rosvik
Emma Nelzén, Umeå
Klara Morawski, Hägersten
Lisen Högbom, Umeå
Olle Malm, Uppsala
Yvette Ejdesjö, Uppsala
Jonas Bengtsson, Umeå
Ida Matton, Gävle
Elin Johansson, Umeå
Josefin Wall, Umeå
Therese Gillbro, Umeå
Jonna Ekman, Umeå
Monika Molander, Umeå
Tobias Zetterlund, Umeå
Malin Blide, Onsala
Isabelle Wright, Umeå
Moa Gustafsson, Umeå
Johan Göransson, Umeå
Hilda Näslund, Umeå
Hanna Rohani, Umeå
Alexander Resare, Umeå
Marie Antonson, Umeå
Erika Demner, Umeå
Linn Eriksson, Örebro
Julia Drugge, Örebro
Karin Bergman, Umeå
Kristina Bondjers, Uppsala
Rebecka Onerup, Örebro
Louise Egelstj, Lund
Pia Norrman Pyk, Degeberga
Stephanie Hansson, Hägersten
Lina Blomgren, Uppsala
Marta Gados, Täby
Johannes Arnesson, Uppsala
Maja Nilsson, Stockholm
Andreas Ottosson, Lidingö
Johanna Lind, Stockholm

● psykolog- och yrkesföreningar

Seniorer, östra

”Vårutflykt till Olle Nymans ateljé i Saltsjö-Duvnäs”

Tid: 19 maj kl 12.30.

Vad: Lunch på Café Koloni, begränsat antal platser.

Anmälan: Brita Tiberg senast 11 maj.

Seniorer, norra

”Vårutflykt till Olle Nymans ateljé i Saltsjö-Duvnäs”

Tid: 19 maj kl 12.30.

Anmälan: Hans-Olof Lisper senast 10 maj.

Seniorer, västra

”Göteborgspsykiatriens historia”, Per Magnus Johansson, psykolog, psykoanalytiker och docent i idé – och lärdoms historia, berättar om sin nya bok.

Tid: 21 april kl 14.30-16.45

Plats: Konferensrummet, vån. 3 Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet.

”Utflykt till Tjörn”

Tid: 26 maj

Vad: Lunch på akvarellmuseet, kaffe hos Anita Berntsson i Almösund.

Anmälan: Senast 20 maj till Anita Berntsson, tel: 031-16 49 57. Meddela om du har bil.

Seniorer, södra

”Utflykt till vårt världsarv örlogsstaden Karlskrona”

Tid: 26 maj kl 11.30

Vad: Lunch på Marinmuseum, sedan visning kl 12.30. Mellan 14.00-16.00 berättar psykolog Claire Gamstedt om terapimetoden *The Bonny method of Guided Imagery and Music* (GIM).

Anmälan: Senast 17 maj till Ingrid Göransson, tel: 040- 42 31 15 eller e-post: 086406570@telia.com

Seniorernas årsmöte

Tid: fredag 7 maj kl 10-15.30

Plats: Konferensrummet våning 3, Psykologiska institutionen: Haraldsgatan 1, Göteborg.

Program:

10.00 Samling – registrering, kaffe serveras

10.40 Universitetslektor Christian Jacobsson, representant för områdesgruppen arbets- och organisationspsykologi presenterar sin forskning om arbetsgrupper.

11.40 Professor Carl-Martin Allwood, föreståndare för områdesgruppen kognition, motivation och socialpsykologi presenterar sin forskning om beslutsfattande och meta-kognition

12.40 Lunch

13.40 Professor Ann Frisén, föreståndare för områdesgruppen för utvecklings- och personlighetspsykologi presenterar sin forskning om cybermobbing.

Professor Annika Dahlgren - Sandberg, föreståndare för områdesgruppen Hälsa och handikapp, presenterar sin forskning om medfödda funktionshinder, språk och kommunikation.

15.40 Årsmöte, inleds med representant från Psykologförbundet.

19.00 Middag på Hotel Gothia Towers restaurang Heaven 23.

Tid: Lördag 8 maj

Vad: Besök på Göteborgs konstmuseum, alternativt Universeum med efterföljande lunch.

Anmälan: Senast 26 april till Gerty Fredriksson, tel: 042-20 17 21, e- post: gerty.fredriksson@comhem.se eller Torbjörn Stockfelt, tel: 031-711 80 55, e-post: torbjorn.stockfelt@telia.com

MBHVs nationella konferens 2010

Tid: 22-24 sept

Plats: Mälardalens högskola, Västerås.

Tema: Mödra- & barnhälsovårdspsykologernas nationella konferens med temat: ”MPBirl24/7lr?– Föräldraskap i tiden”.

Ons 22 september:

11.00-13.00 Registrering och lunch

13.30-15.30 ”Familj och barn i en tid av uppbrott” av Lars Denck, professor, Roskilde universitet.

16.00-17.00 Professionsfrågor.

Tors 23 september:

8.30-10.00 MBHV- psykologernas yrkesförenings årsmöte

Kallelse. Motionstid till och med: 13/8 2010.

10.30-12.30 ”Regnbågsfamiljernas etablering i Sverige” av Karin Zetterqvist Nelson, docent och Anna Malmquist, doktorand från Linköpings universitet.

13.45-16.30 ”Föräldraskap och Internet” av Lars Plantin, lektor, Malmö universitet.

16.30-17.00 ”Om arbetet som MBVH-psykolog inom Growing People” av Kerstin

Johannesson, MBHV- föreningens styrelse.

19.00 Festmiddag på Stadshotellet.

Fre 24 september:

8.30-10.30 ”Inte bara mamma. Unga kvinnor om moderskap, barn och familj” av Helene Brembeck, professor, Göteborgs universitet.

11.00-13.00 ”Man får välja – om pappor och föräldraskap” av Lisbeth Bekkengen, lektor, Karlstads universitet.

13.00-13.30 Konferensens avslutning

13.30 Lunch

Kostnad: 3 000 kr, reducerad avgift för medlemmar: 2 600 kr och studentpris: 1 200 kr. Lunch/motsvarande, kaffe alla dagar samt festmiddag ingår.

Anmälan: Senast 30 juni, via hemsidan: www.mbhv-psykologerna.com, per post: MHV/BHV-psykologernas förening, c/o B. Toomingas, Gullvivebacken 3 135 54 Tyresö, tel: 070-211 56 08, eller e-post: b.toomingas@telia.com

För mer info: Birgitta Toomingas (se ovan) eller Frida Dahlbäck, 070-569 1983, frida.dahlback@ltv.se

PSIFOSs kompetensdagar 2010

Tid: 8-10 september, Kalmar.

Plats: Brofästet Hotell & Konferens, Kalmar.

Tema: ”Förskola/skola– möjligheternas arena”, moderator är Harold Göthson.

Ur programmet: Leif Strandberg, kreatör, regissör och aktivist, Anders Broberg föreläser om ”Olika sorters anknytning – hur märks det och vad kan förskolan/skolan bidra med?”, Torkel Klingberg om ”Den lärande hjärnan – hur barns minne och inläring utvecklas” och Thomas Fürth om ”Nya värderingar, förskolan/skolan och framtiden”.

För mer info och anmälan: www.psifos.se

Förbundets nya valmanifest

I kampanjen ”Vem som helst kan behöva en psykolog någon gång i livet” har förbundsstyrelsen antagit ett valmanifest för psykisk hälsa. Valmanifestet kommer att delas ut till politiker och beslutsfattare. Flera möten med politiker är redan inbokade.

Psykologförbundet kräver att:

- Det finns tillgång till psykolog på varje vårdcentral – genom anställning eller vårdavtal.

- Det inom primärvården ska finnas en psykolog per 5 000 invånare i samtliga

landsting och regioner.

- Psykologisk utredning och behandling ingår i basutbudet för vårdvalet i samtliga landsting och regioner.

- Tillgången till psykologer ska ingå i öppna jämförelser.

- Regeringen noga följer hur de nationella riktlinjerna för depressionssjukdom och ångestsyndrom efterlevs.

- Tillgång till psykolog inom elevhälsan skrivs in i den nya skollagen och att det ska finnas minst en psykolog per 500 elever.

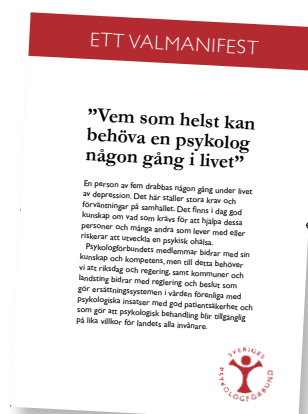
- Särskilda specialise-

ringstjänster inrättas där psykologer på arbetsgivarens uppdrag genomgår en specialistutbildning. Specialistbehörigheten ska vara statligt reglerad.

- Titelskyddet för psykologer förstärks och utvidgas för att skydda allmänheten mot oseriös yrkesutövning inom psykologisk verksamhet.

- Legitimation införs som behörighetskrav för att utöva yrket som psykologer inom all hälso- och sjukvårdsverksamhet.

- Antalet platser på psykologprogrammen ökas

för att motsvara behoven och en ökande efterfrågan på psykologer.

Läs Valmanifestet på: www.psykologforbundet.se

Almedalen

Psykologförbundet planerar ett seminarium i Almedalen 6 juli kl 9.30-10.30 med rubriken ”I valet och kvalet – ett valmanifest för psykisk hälsa”. Efteråt blir det en debatt/utfrågning med politiker om bland annat vårdval, tillgänglighet och patientsäkerhet. Som underlag för debatten finns det valmanifest som förbundsstyrelsen antagit.

Tidsplan för den nya skollagen

Propositionen om en ny skollag kommer att behandlas av riksdagen preliminärt den 21 juni, enligt Utbildningsutskottet. Lagen ska tillämpas från och med 1 juli 2011.

Det var i december 2009 som regeringen beslutade om lagrådsremissen *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet* (U2009/7188/S). Efter Lagrådets granskning och inarbetande av inkomna synpunkter överlämnades propositionen till riksdagen den 23 mars 2010.

Enligt propositionen ska det i elevhälsan finnas tillgång till psykolog.

Sekretess i skolan ska utredas

Regeringen har tillsatt en utredning för att se över lagstiftningen om sekretess inom skolan.

I Psykologförbundets remissvar om den nya skollagen framhölls vikten av att sekretessfrågorna skulle utredas för att tillförsäkra eleverna ett starkare integritetsskydd så att elevhälsan kan fungera på det sätt lagstiftaren avsett.

Läs mer på: www.psykologforbundet.se

POMS byter namn

Då Socialstyrelsen beslutat att inte längre använda begreppet handikapp, har även yrkesföreningen POMS-Handikapppsykologernas förening bytt namn. Det nya namnet är POMS-Habiliteringspsykologernas yrkesförening.

POMS, som är en yrkesförening inom Sveriges Psykologförbund, verkar för utformning och utveckling av psykologens roll inom handikapp- och habiliteringsområdet.

Nytt om relationer på Psykologiguiden

Psykologiguiden publicerar en ny efterfrågad avdelning om relationer. Den är till största delen skriven av Anette Utterbäck, psykolog från Göteborg. Under våren fylls avdelningen med fler artiklar, i första hand om parrelationer, men senare även om relationer till vänner, styvbarn, svärföräldrar med mera. Gå in på:

www.psykologiguiden.se.

KALENDARIUM

April	
Seniorena, västra	21
FS	22
Transkulturell förening	22
Kongressen	23-25
Maj	
Seniornas årsmöte	7
Seniorena, östra (vårutflykt)	19
Seniorena, norra (vårutflykt)	19
Seniorena, västra (utflykt)	26
Seniorena, södra (utflykt)	26
September	
PSIFOs kompetensdagar	8-10
MBHVs nationella konferens	22-24